

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKOKUL ÜÇÜNCÜ SINIFLARDA UYGULANAN FEN
BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA YÖNELİK
ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

Merve BEDİR

**Danışman
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi**

**Prof. Dr. Abdullah AYDIN
Doç. Dr. Hüseyin YOLCU
Dr. Öğr. Üyesi Ali Yiğit KUTLUCA**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI**

KASTAMONU – 2018

TEZ ONAYI

Merve BEDİR tarafından hazırlanan **İlkokul Üçüncü Sınıflarda Uygulanan Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programına Yönelik Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi** adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **İlköğretim Ana Bilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Prof. Dr. Abdullah AYDIN Kastamonu Üniversitesi
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Hüseyin YOLCU Kastamonu Üniversitesi
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Ali Yiğit KUTLUCA İstanbul Aydın Üniversitesi

02/07/2018

Enstitü Müdür V. Doç. Dr. Mehmet Altan KURNAZ

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Merve BEDİR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İLKOKUL ÜÇÜNCÜ SINIFLARDA UYGULANAN FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Merve BEDİR
Kastamonu Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Abdullah AYDIN

Bu araştırmada, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin ve velilerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Buna ek olarak, 2014 yılından itibaren ilkokul üçüncü sınıflarda uygulanmaya başlanan fen bilimleri dersi öğretim programının uygulanması sırasında yaşanan sorunlar; öğretmen, öğrenci ve veli görüşüne dayanılarak incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiş 2016-2017 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili, Bayrampaşa ve Gaziosmanpaşa ilçelerinde bulunan ve rasgele seçilmiş 5 okuldan, 25 sınıf öğretmeni, 586 ilkokul üçüncü sınıf öğrencisi ve 15 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, öğretmenlere fen bilimleri dersi öğretim programının kazanımları, konu alanı (içerik), öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarında toplamda 47 maddelik bir anket uygulanmıştır. Öğrencilere, fen bilimleri dersi kazanımlarına ilişkin 26 maddelik bir anket, velilere ise, 5 soruluk yarı yapılandırılmış bir görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma tarama modelinde tasarlanmış ve betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Araştırmada öğretmenler için kullanılan anketten elde edilen veriler; frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaları hesaplanarak, öğrenciler için kullanılan anketten elde edilen veriler ise; frekans ve yüzde hesaplanarak analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler ise içerik analizine tabii tutulmuş ve velilerin verdikleri cevaplar kodlanmıştır. Bu kodlardan yola çıkarak temalar oluşturulmuştur. Araştırmada toplanan nitel ve nicel veriler bir arada değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlere uygulanan ankette, program kazanım ($\bar{x}=4,04$), konu alanı-içerik ($\bar{x}=3,90$) ve ölçme ve değerlendirme ($\bar{x}=3,41$) boyutlarına ilişkin öğretmenler ortalama olarak “katılıyorum” görüşünü belirtmişlerdir. Ankette, öğrenme-öğretme süreci ($\bar{x}=3,40$) boyutuna ilişkin öğretmenler ortalama olarak “kararsızım” görüşünü belirtmişlerdir. Öğrencilere uygulanan anketten elde edilen verilere göre, öğrencilerin yaklaşık %95’inin fen bilimleri dersine karşı ilgili oldukları ve olumlu ifadeler kullandıkları tespit edilmiştir.

Velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilere göre ise, üçüncü sınıflarda fen bilimleri dersinin konulmasının çocukları için uygun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca velilerle yapılan görüşmelerde, programın uygulanmasıyla ilgili, deney yapılmaması, okullarda laboratuvarların olmaması, çocuklarının öğrenme güçlüğü çektiği, araç-gereç yetersizliği gibi konularda da sorunların olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi, fen bilimleri öğretim programı, öğretmen görüşleri, öğrenci görüşleri, veli görüşleri.

2018, Sayfa 64

Bilim Kodu: 101

ABSTRACT

MSc. Thesis

INVESTIGATING TEACHERS', STUDENTS' AND PARENTS' OPINIONS ON THE THIRD GRADERS' SCIENCE CURRICULUM

Merve BEDİR
Kastamonu University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Elementary Science Education

Supervisor: Prof. Dr. Abdullah AYDIN

In this study, it is aimed to reveal the classroom teachers', students' and parents' opinions on the third graders' science curriculum. In addition, the problems occurring during the application of the third graders' science curriculum, which began in 2014, were examined based upon teachers', students' and parents' views.

25 classroom teachers, 586 third graders and 15 parents from 5 randomly selected schools located in Bayrampaşa and Gazisomanpaşa districts in Istanbul Province which were selected via convenience sampling method during 2016-2017 academic year constituted the study group in the study. A 47-item questionnaire composed of questions regarding the objectives of the third graders' science curriculum, its content, instructional process and measurement-assessment dimensions was applied to the teachers in the study to obtain data. The students were applied a 26-item questionnaire in parallel to the objectives of the science lessons and a 5-question semi-structural interview was used for the parents. The study was designed in the survey model and descriptive analysis method was used.

The data obtained from the teachers in the study were analyzed through calculating frequency, percentage and arithmetical mean, and the data gathered from the student questionnaires were analyzed via using frequency and percentage. As for the data from the semi-structured interviews, they were analyzed using content analysis and the answers given by the parents were coded. Using these codes, some themes were created. Qualitative and quantitative data obtained in the study were evaluated altogether.

According to the results of the study, the teachers averagely "agreed" in the questionnaire regarding the dimensions of objectives ($\bar{x}=4,04$), content ($\bar{x}=3,90$) and measurement and assessment ($\bar{x}=3,41$). The teachers averagely stated they "neither agreed nor disagreed" ($\bar{x}=3,40$) about the dimension of instructional process. Based on the data obtained from the student questionnaires, it was revealed 95% of the students were interested in the science lessons and they expressed positive views.

The parents stated in the interviews that they thought it was convenient for the students to have science lessons in the third grade of the primary school. Moreover, it was

revealed in the interviews with the parents that there were problems since no experiment was made, there was no laboratory in the schools, the students had trouble in understanding lessons, and also there was a lack of equipment.

Keywords: Primary school, third graders' science lesson, science curriculum, teachers' opinions, students' opinions, parents' opinions

2018, 64 pages

Science Code: 101

TEŞEKKÜR

İlkokul üçüncü sınıflarda uygulanan fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada danışmanlığımı üstlenerek her basamakta derin tecrübesi, önerileri ve fikirleriyle yol gösteren hocam sayın Prof. Dr. Abdullah AYDIN 'a saygılarımı sunarım.

Çalışmam boyunca zamanını ayırıp, düşüncelerini paylaşan değerli hocalarım, Doç. Dr. Hüseyin YOLCU ve Dr. Öğr. Üyesi Ali Yiğit KUTLUCA'ya saygılarımı sunarım.

Merve BEDİR
Kastamonu, Temmuz, 2018

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi	3
1.2. Alt Problemler	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Eğitimde Program Geliştirme	6
2.2. Fen Bilimleri Eğitimi.....	7
2.3. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı	8
2.4. 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı	9
2.5. 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları	10
2.6. Üçüncü Sınıf Fen Bilimleri Dersinin Değerlendirilmesi	11
2.7. İlgili Araştırmalar.....	11
2.7.1. İlgili Araştırmaların Değerlendirilmesi	15
3. YÖNTEM.....	16
3.1. Araştırma Modeli	16
3.2. Çalışma Grubu	16
3.3. Veri Toplama Araçları	18
3.3.1. Sınıf Öğretmenleri İçin Hazırlanan Anket Formu.....	19
3.3.2. Üçüncü Sınıf Öğrencileri İçin Hazırlanan Anket Formu	19

3.3.3. Üçüncü Sınıf Öğrenci Velileri İçin Hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	20
3.4. Uygulama-Veri Toplama Süreci	20
3.5. Verilerin Analizi	21
4. BULGULAR ve YORUM	23
4.1. Nicel Verilerden Elde Edilen Bulgular ve Yorum	23
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	23
4.1.1.1. Birinci alt problem a)	23
4.1.1.2. Birinci alt problem b)	26
4.1.1.3. Birinci alt problem c)	28
4.1.1.4. Birinci alt problem d)	29
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	32
4.2. Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular ve Yorum	33
4.2.1. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	33
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	39
5.1. Sonuçlar ve Tartışma.....	39
5.1.1. Sınıf Öğretmenlerinin Anketlerinden Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma.....	41
5.1.2. Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Anketlerinden Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma.....	44
5.1.3. Üçüncü Sınıf Öğrenci Velilerinin Görüşme Formlarından Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma	45
5.2. Öneriler	46
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler	46
5.2.2. Milli Eğitim Bakanlığına Öneriler.....	46
KAYNAKLAR	48
EKLER.....	54
EK-1. Uygulama İzinleri	55
EK-2. Sınıf Öğretmenleri İçin Hazırlanan Anket Formu	57
EK-3. Üçüncü Sınıf Öğrencileri İçin Hazırlanan Anket Formu.....	61
EK-4. Üçüncü Sınıf Öğrenci Velileri İçin Hazırlanan Görüşme Formu	63
ÖZGEÇMİŞ	64

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

f	Frekans
N	Çalışma grubu eleman sayısı
%	Yüzde
\bar{X}	Aritmetik ortalama
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
FTTÇ	Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre
V	Veli

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Fen bilimleri dersi üçüncü sınıf öğretim programındaki kazanım sayıları ve süreleri	10
Tablo 3.1. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre dağılımı.....	17
Tablo 3.2. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımı.....	17
Tablo 3.3. Çalışma grubundaki öğrencilerin demografik özellikleri.....	18
Tablo 3.4. Görüşme yapılan velilerin eğitim durumları.....	18
Tablo 4.1. Programın kazanım boyutuna yönelik öğretmen görüşleri.....	23
Tablo 4.2. Programının konu alanı-içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşleri	26
Tablo 4.3. Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna yönelik öğretmen görüşleri.....	28
Tablo 4.4. Programının ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik öğretmen görüşleri.....	30
Tablo 4.5. Öğretim programı kazanımlarına yönelik öğrencilerden elde edilen veriler.....	32
Tablo 4.6. Velilerin karşılaştıkları sorunlar ve frekansları.....	34
Tablo 4.7. Velilerin fen bilimleri dersinin hayat bilgisi dersinden ayrı okutulmasının avantajları ile ilgili görüşleri ve frekansları	35
Tablo 4.8. Velilerin fen bilimleri dersinin hayat bilgisi dersinden ayrı okutulmasının dezavantajları ile ilgili görüşleri ve frekansları	36
Tablo 4.9. Velilerin üçüncü sınıflarda fen bilimleri dersi konulması hakkındaki önerileri ve frekansları.....	37

1. GİRİŞ

Fen bilimleri; insanların kendisi, doğal çevresi (gözlenen doğa ve doğa olayları) ile ilgili bilgileri sistemli bir şekilde inceleme, henüz gözlenmemiş olayları kestirme gayretleri ve bunların tümünü durmadan geliştiren ve yenileştiren bilgi edinme yollarını kapsamaktadır (Güven, 2016). Fen bilimleri dersini alan öğrencilerin tamamı gelecekte bilim insanı olmayacaklar, ancak fenle ilişkilerini hayatları boyunca devam ettireceklerdir. Bu nedenle öğrencilere, bilimsel bilgiye ulaşmanın ve elde edilen bilgiyi kullanmanın yolları öğretilerek onların bilimsel bir anlayış geliştirmeleri ve bilim okur-yazarı olarak yetişmeleri amaçlanmalıdır (Yaşar ve diğ., 1998). Bu amaca ulaşmak ancak iyi geliştirilmiş eğitim öğretim programları ile mümkündür. İyi hazırlanmış bir fen eğitim programı, toplumların modern çağın geleneklerine uygun bireyler yetiştirmesinde kilit konumundadır. Fen eğitimi kişiye yalnız ham bilgileri sunmakla kalmaz, aynı zamanda bilimsel süreç becerilerini etkili kullanmayı, bir problemle karşılaştığında o problemi çözme yolları gösterir (Duschl, 2007; akt: Ünişen ve Kaya, 2015; Güven, 2016).

Çağdaş dünyanın eğitim alanında esas aldığı birçok önemli öge, eğitim sistemimizde de dikkate alınması gereken bir ihtiyaç olarak görülmüş ve yeni öğretim programı bu ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte düzenlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda; eğitim felsefeleri, öğretim kuramları, çağdaş öğretim ilkeleri, hedeflenen ortak beceriler, kazandırılması önemli görülen ara disiplinler esas alınarak öğretim sisteminin yeniden yapılandırılması ve yapısal değişikliğe gidilmesi bir ihtiyaç haline gelmiştir (Ünal, 2018).

Eğitim alanında yapılan araştırmaların neticesinde zaman zaman eğitim programlarında yenilenme ve değişime gidildiği görülmektedir. Türkiye’de de bu kapsamda eğitim programlarında çeşitli değişimler gerçekleştirilmiştir. Bunların en kapsamlılarından birisi de 2005 yılında uygulamaya konulan eğitim programındaki değişikliklerdir ve bu değişiklikler doğrultusunda geliştirilen eğitim programında yapılandırmacı yaklaşım temel alınmıştır. Bu yaklaşım öğrencinin merkezde olduğu, öğrencinin yaparak yaşayarak bilgiye kendisinin ulaştığı aktif bir öğrenme sürecini

temele almaktadır. Daha sonra müfredat değişimi 2013 yılında yapılmıştır. 2013 programı 2005 programının devamı niteliğindedir (Saban, Aydoğdu ve Elmas, 2014). Aynı şekilde, uygulamalarda yapılandırmacı yaklaşım üzerinden gidilirken hazırlanan programın araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımının temel alınarak inşa edildiği belirtilmiştir (MEB, 2013). 2017 yılında taslak olarak hazırlanan ve 2018 yılından itibaren uygulanmaya başlanacak yeni Fen Bilimleri Öğretim Programında (MEB, 2017), bir önceki programdaki yaklaşım temel alınmaya ve günümüz ihtiyaçlarına göre revize edilmeye devam edecektir.

Zorunlu eğitim süresinin uzatılması ve programda meydana gelen değişimler fen bilimleri dersinin üçüncü sınıfa çekilmesine neden olmuştur. Ancak bu eğitim uygulanmaya başlandığı 2014 yılından bu yana sınıf öğretmenleri tarafından verilmektedir. Gömleksiz, Kan ve Biçer (2010) yaptıkları çalışmalarında, birinci kademedeki fen bilimleri dersinin sınıf öğretmenleri yerine branş öğretmenleri tarafından verilmesi gerekliliği sonucuna ulaşmıştır. Eğitim kurumlarında eğitimin niteliğinin artması, büyük ölçüde uygulanan programlara bağlıdır (Erden, 1998).

Fen bilimleri öğretim programının amaçlarını gerçekleştirebilmesi ve fen okur-yazarı bireylerin yetiştirilebilmesi için, program geliştirme ilkelerine dayalı olarak geliştirilmesi ve değerlendirilmesi gerekir (Ornstein ve Hunkins, 1993; akt: Aybek ve Aslan, 2015). Hazırlanan programların, program geliştirme ilkelerine uygunluğunu belirlemede program geliştirme sürecinde görev yapan uzman görüşleri (program geliştirme uzmanı, konu alanı-fen eğitimi uzmanı ve ölçme değerlendirme uzmanı) ve programların uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşleri önemlidir (Sıcak, 2013).

2014 yılından itibaren ilkokul üçüncü sınıflarda okutulmaya başlanan fen bilimleri dersinin en önemli basamağı olan öğretmenlerin, öğrencilerin ve öğrenci velilerinin bu program hakkındaki görüşlerini elde etmek, yorumlamak ve değerlendirmek, fen bilimleri öğretim programının amaçlarını gerçekleştirmesi açısından önemli olacaktır. Bu doğrultuda, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1.1. Problem Cümlesi

Bu çalışmada araştırılan problem cümlesi, “sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin ve öğrenci velilerinin 2014-2015 eğitim-öğretim yılında üçüncü sınıflarda uygulanmaya başlanan fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir.

1.2. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1. İlkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı,
 - a) Kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
 - b) Konu alanına (içerik) ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
 - c) Öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
 - d) Ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi öğretim programı kazanımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Yarı yapılandırılmış görüşmeler sonunda, velilerin üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

2005 yılındaki programda fen bilimleri dersi dördüncü sınıfa konulmuş, yenilenen 2014 yılındaki programda ise, fen bilimleri dersi ilk defa ilkokul üçüncü sınıftan itibaren başlatılmıştır. Bundan dolayı, bu araştırmada ilkokul üçüncü sınıflarda, 2014 yılında uygulamaya konulan fen bilimleri dersi öğretim programıyla ilgili durumun belirlenmesi programın işleyişi açısından önemlidir. Bu araştırmada, ilkokul üçüncü sınıflara konulan fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin alınması, programının uygulanması sırasında yaşanan sorunların ve bunlara yönelik çözüm önerilerinin, bu görüşme sonuçlarına dayanılarak tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüzde ekonomik ve sosyal kalkınmanın en önemli bileşeni olan eğitim, tüm dünyada hızlı ve sürekli bir değişim içindedir. Böylelikle eğitim, siyasi, toplumsal ve kültürel bütünleşmenin ve değişimlerin yönetilmesindeki en etkin araçlardan biri haline gelmiştir. Eğitimin var olan fonksiyonlarını yerine getirilebilmesinin en önemli ön koşulunu öğretim programlarının yenilenmesi oluşturmaktadır (Akınoğlu, 2005). Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir (MEB, 2018).

Fen bilimleri; bilginin tabiatını düşünme, mevcut bilgi birikimini anlama ve yeni bilgi üretme sürecidir (YÖK/Dünya Bankası, 1997). Başka bir deyişle fen bilimleri doğayı ve doğa olaylarını sistemli bir şekilde inceleme, henüz gözlenmemiş olayları kestirme, bilinen olgu ve kuralları gözlemler yaparak öğrenme ve öğretme gayretleri olarak tanımlanabilir. Yani yaşanan çevrenin anlaşılması sürecidir. Öğrenci açısından bakılacak olursa çevreyi anlamlandırmasıdır. Gerek eğitim sisteminin temel amacı, gerekse fen bilimleri dersi öğretim programının amacı fen okuryazarlığını işaret etmektedir. Bu da fen bilimleri dersinin önemini gözler önüne sermektedir.

İlk defa 2014 yılında üçüncü sınıflarda uygulanmaya konulan fen bilimleri dersinin yeni bir araştırma konusu olması literatüre katkı sağlayacaktır. Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında, ilkökul üçüncü sınıflara konulan fen bilimleri dersinin öğrencilerin bilgi düzeylerini artıracak, duyuşsal ve psikomotor alanda gelişimlerini destekleyecek ve öğrendikleri bilgileri günlük hayatla ilişkilendirebilecek konular ve kazanımlar barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile verilerinin toplandığı ve öğretmen, öğrenci ve velilerin çalışma grubunu oluşturduğu bu araştırmanın önemi, küçük yaşlardan başlayarak fen öğretiminin nasıl daha etkili hale getirilebileceğine ışık

tutmasıdır. Öğretim programının temel amaçlarından biri fen okur-yazarı bireyler yetiştirebilmektir. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmanın diğer bir önemi; öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini alarak sistemin mevcut durumunu ve geleceğe dair yordamlar yaparak ilerideki durumunu ortaya koyarak neler yapılabileceğine dair yol gösterici olmasıdır. Ayrıca bu araştırma, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri alınarak elde edilen verilerin analizinden bulunan sonuçlar bakımından da alan yazına önemli bir katkı sağlayacaktır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan öğretmen, öğrenci ve veliler soruları samimi ve içtenlikle cevaplamışlardır.
2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ilkokul üçüncü sınıf fen bilimleri öğretim programı hakkındaki bilgi düzeyleri yeterlidir.
3. Araştırmaya katılan veliler okuldaki öğretim sürecini takip etmektedirler.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan ilkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı ile sınırlıdır.
2. Araştırma, İstanbul ili Bayrampaşa ve Gaziosmanpaşa ilçelerindeki beş ilkokuldaki öğretmen, öğrenci ve öğrenci velileriyle sınırlıdır.
3. Araştırmaya gönüllü olarak katılan ve ulaşılabilen sınıf öğretmenleri, öğrencileri ve velilerin ankete verdikleri cevapların kendi algıları ile sınırlıdır.
4. Araştırma, ilkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programını değerlendirmek için kullanılan anket ve görüşme formlarından elde edilen verilerle sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde, kuramsal bilgilere ve bu konuyla ilgili alan yazına katkı sağlamış benzer çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir.

2.1. Eğitimde Program Geliştirme

Eğitimde program geliştirme, “eğitim”, “program” ve “gelişim” kavramlarını da içine alan oldukça kapsamlı bir konudur. Program geliştirme için Demirel (2009), “Eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür.” şeklinde yine çok geniş kapsamlı bir tanım yapmıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, program geliştirmeyi anlayabilmek için eğitim programı kavramını iyi bilmek gerekmektedir.

Eğitim programını; Nicolls ve Nicholls, “öğretmenlerin öğrenciler için planladıkları olanakların tümü” olarak tanımlamış, Kerr, “grupla ya da bireysel olarak okul içinde ya da dışında yürütülecek okul tarafından planlanan ve yönlendirilen tüm öğrenmelerden oluştuğunu” açıklamış, J. Galen Saylor, “insanların eğitilmesi için bir dizi öğrenme fırsatı sağlama planıdır” şeklinde tanımlamış, Eisner ise, “eğitim programının daha önceden planlanmış eğitimsel bir dizi aşamadan ve bir çocuğun okul içindeki deneyimlerinden oluştuğunu” belirtmiştir. Eğitim programı hakkında birbirinden farklı tanımlar, görüşler ve öneriler öne sürülmesi konunun ne kadar kapsamlı olduğunu gösterir ve program geliştirme çalışmalarına katkı sağlamaktadır (Karacaoğlu, 2014; Akça, 2014).

Program geliştirme dirik bir süreçtir. Program geliştirmenin öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler sürekli olarak değişime uğrarlar. Bu nedenle programlar da güncellenmeli ve ihtiyaçları karşılayacak biçimde yapılandırılmalıdır. Öğretim programının sürekli olarak denenmesi ve geliştirilmesi gerekir. Bunun için belirli yerlerde program geliştirme merkezleri kurularak öğretim programlarının daha etkili ve verimli hale getirilmesine çalışılmalıdır. Bu merkezlerde eğitimci ve öğretmenler sıkı bir işbirliğine girmeli, üretilen bilimsel bilgi ve teknolojiler tez elden tüm ilgililere

ulaştırılarak uygulamalarda bunlardan yararlanılması sağlanmalıdır (Özçelik, 2010; Akça, 2014).

Eğitim ve öğretim belli bir program ve plan dahilinde yapılmalıdır. Eğitim programları, bireylerin davranışlarında yapılması düşünülen değişiklikleri ifade eden ve bu değişiklikleri sistemli bir biçimde bir araya toplayan araçlardır (Arslan, 2000). Varış (1996) eğitim programını, “bir kurumun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı milli eğitimin ve okulun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar” şeklinde tanımlamaktadır. Eğitim programları, bir ülkenin eğitim, kuram ve uygulamaları ile bu uygulamaları gerçekleştirecek olan yönetici, öğretmen, öğrenci ve çevre arasında etkileşimin sağlandığı ve bağlayıcı niteliği olan bir köprü görevindedir (Babadoğan, 1993).

İyi bir eğitim, büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Uygulanan programların aksaklık ve eksiklikleri denenerek belirlenip, bu eksiklikler giderildikçe, toplumdaki ve bilim alanlarındaki değişmelere göre yeniden düzenlenirse, iyi bir eğitim iyi bir programla örtüşür. Diğer bir deyişle programlar geliştirildikçe eğitimin de niteliğinin artması beklenir (Erden, 1998). Program geliştirme devamlı bir süreç olduğu için toplumdaki değişikliklere paralel olarak geliştirilmelidir (Akdağ, 2004). Varış (1996), program geliştirmenin, düzenlenen programın masa başında bazı konuların eklenip, çıkarılması şeklinde değiştirilmesi olmadığını; eğitim süreci ile ilgili tüm koşulların, bireylerin, ders kitapları ve araçlarını sürekli olarak geliştirilmesini içeren devamlı ve kapsamlı bir süreç olduğunu belirtmiştir.

2.2. Fen Bilimleri Eğitimi

Bilim alanlarında gerçekleşen gelişmeler hayatımızın neredeyse tüm aşamalarında karşımıza çıkmakta ve bununla birlikte gündelik hayatımızın her anını etkisi altına almaktadır. Bilim ve teknolojiye meydana gelen bu gelişmelerin etkisi altına aldığı alanlardan en önemlisi eğitim alanıdır. Bilginin çok hızlı arttığı bu çağda eğitimin temel hedefi insanlara bilgiyi aktarmaktan ziyade kişinin kendisine yararlı olacak bilgileri nasıl elde edeceğinin yolunu öğretmektir. Bu açıdan bakıldığında, fen bilimleri eğitimi kişinin gelişiminde en önemli yapı taşlarından biridir. Okul ortamında

fen bilimleri dersleri, öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrenmesine en çok imkân sağlayan dersler olduğu için, öğrencilerin bilişsel ve zihinsel bakımdan gelişmelerine katkıda bulunmaktadır. Fen eğitimi üzerinde önemle durulması bu yüzden bir seçenektir öte bir gerekliliktir (Hazır ve Türkmen, 2008; Ünal, 2018).

Fen bilimleri, insanların içinde buldukları dünyayı anlayıp yorumlama, bu karmaşık dünyada bir düzen arama fikrini tetikleyen bir doğa bilimi olarak tanımlanmıştır (Hançer, Şensoy ve Yıldırım, 2003). Buna ek olarak fen bilimleri; “bilimsel bilgilerin doğasını düşünme, mevcut bilgiyi anlama ve var olan bilgiden yeni bilgiler üretme süreci olarak ifade edilmiştir (Çepni ve diğ., 1997).

2.3. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı

Ülkeler eğitim sistemlerinin genel amaçları çerçevesinde, öğrencilerini istenilen seviyede yetiştirmek için belirli öğretim programları geliştirmektedirler. Bu öğretim programlarından birisi de fen bilimleri dersi öğretim programıdır. Programın amaçlarından biri de, ilköğretim düzeyinde verilecek fen eğitimi ile çocukların çevreyi anlamaya yönelik bilgi edinmesini sağlamak ve bir düşünce sistemi geliştirmek olarak belirtilmektedir (Gücüm ve Kaptan, 1992). Fen Bilimleri; doğayı ve doğal olayları sistemli bir şekilde inceleme, henüz gözlenmemiş olayları kestirme gayretleri olarak tanımlanabilir (Kaptan, 1999). Ayas ve diğ.’ne (1993) göre fen bilimi, bilginin tabiatını düşünme, mevcut bilgi birikimini anlama ve yeni bilgi üretme sürecidir. Fen bilimleri dersi, öğrencilerin doğayla iç içe olduğu bir yakın çevre dersidir. Yakın çevre, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları, somutluk, yaparak-yaşayarak öğrenme ilkeleriyle örtüşür. Böyle bir yaklaşımda fen eğitimi, öğrencilerin karşılaştığı nesnelere, olayları ve bunların ilişkilerini gözleyip, inceleyip araştırması ve sonuçlara varması olarak tanımlanabilir (Korkmaz, 2006).

İlköğretim çağı, Piaget’in zihinsel gelişim kavramına göre düşünüldüğünde somut ve somut işlemler dönemini kapsamaktadır (Erden ve Akman, 2001). Bu açıdan ilköğretimdeki konuların çocuğun yakın çevresinden olması ve somut bir şekilde verilmesi öngörülmüştür. Fen bilimleri somut yapılar içinde yakın çevreye indirgenebilecek bir derstir ve fen bilgisi dersindeki üniteler yaparak yaşayarak,

somuttan soyuta, basitten karmaşığa, özelden genele verilmesi ilkesine çok uygundur (Gürdal ve diğ., 2001).

Victor ve Kellough'a (2000) göre ise ilköğretimde fen eğitimi öğrencilerin;

- ✓ Bilim okuryazarı olmalarına,
- ✓ Yaratıcı ve eleştirel düşünerek karşılaştıkları problemleri çözebilmelerine,
- ✓ Çevreyi tanıyarak, korumalarına ve daha iyi duruma getirebilmelerine,
- ✓ Fen-teknoloji-toplum arasındaki bağlantıyı anlamalarına,
- ✓ Sürekli değişim içinde bulunan dünyada başarılı ve üretken yaşayabilmelerine, kendi yetenek, ihtiyaç ve ilgilerine göre entelektüel ve sosyal farkındalık bilinciyle yetişmelerine yardımcı olur (Güven, 2016).

Yukarıda bahsedildiği gibi, küçük yaşlardan itibaren okullarda iyi bir fen eğitiminin verilmesi, çok iyi organize edilmiş bir fen bilimleri dersi öğretim programı ile mümkündür. Programlar hazırlanırken; programın yürütücüsü öğretmenlerin, programa dahil olacak olan öğrenci ve velilerin de katkısının olabileceği göz ardı edilmemelidir. Bundan dolayı, fen bilimleri dersi öğretim programının hazırlanma aşamalarında bu faktörlerin görüşlerinin alınması uygun olacaktır.

2.4. 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı

2013 yılında hazırlanan öğretim programında, eğitimin sadece sınıf içinde değil, aynı zamanda sınıf dışına da çıkması gerektiği, yönünde görüşler belirtilmiştir. Sınıf dışı çevreler, öğrencilere yaparak-yaşayarak uygulama yapma ve öğrenme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, sınıf dışı etkinlikler öğrencilerin beş temel duyusunu kullanmasına fırsat vermekte ve öğrendikleri bilgilerin kalıcı olmasını sağlamaktadır (Tatar ve Bağrıyanık, 2012; Yavuz ve Balkan-Kıyıcı, 2012). Literatürde yapılan bazı çalışmalarda da sınıf dışı çevrelerin, öğrencilere üst düzey düşünme becerileri kazandırabileceği ve bilime farklı pencerelerden bakarak öğrencilerde farkındalık oluşturabileceği belirtilmiştir (Coşkun-Keskin ve Kaplan, 2012).

2005 fen ve teknoloji dersi öğretim programında yedi öğrenme alanı belirlenirken, 2013 yılındaki öğretim programında öğrenme alanı sayısı dört ana başlık altında toplanmıştır. Bunun yanında kazanım sayıları 2005'teki programda 807 iken, 2013 programında bu sayı 266'ya kadar inmiştir. İki program arasındaki bu ciddi farklılık, dolayısıyla bir üst sınıfa geçen öğrencilerde kazanım sayısının azalmasına sebep olmuştur. Kazanımlardaki bu azalma, konulara ayrılan ders saati süresinin arttırılmasıyla telafi edilmek istenmiştir. Bu sonuçtan da öğrencilerin kalıcı öğrenmelerine katkıda bulunabileceği öngörülmektedir (Tüysüz ve Balıkcı, 2016).

2.5. 2013 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları

2013 yılında hazırlanan fen bilimleri dersi öğretim programının konu alanları, ünite başlıkları, kazanım sayıları, öngörülen süre ve ders saat yüzdeleri Tablo 2.1'de verilmiştir (MEB, 2013).

Tablo 2.1. *Fen bilimleri dersi üçüncü sınıf öğretim programındaki kazanım sayıları ve süreleri (MEB, 2013)*

No	Ünite Adı	Konu Alanı	Kazanım Sayısı	Süre	
				Ders Saati	%
1	Beş Duyumuz	Canlılar ve Hayat	3	6	5,6
2	Kuvveti Tanıyalım	Fiziksel Olaylar	4	15	13,9
3	Maddeyi Tanıyalım	Madde ve Değişim	4	15	13,9
4	Çevremizdeki Işık ve Sesler	Fiziksel Olaylar	8	21	19,4
5	Canlılar Dünyasına Yolculuk	Canlılar ve Hayat	6	21	19,4
6	Yaşamımızdaki Elektrikli Araçlar	Fiziksel Olaylar	4	21	19,4
7	Gezegelimizi Tanıyalım	Dünya ve Evren	3	9	8,4
Toplam			32	108	100

Tablo 2.1 incelendiğinde, “çevremizdeki ışık ve sesler”, “canlılar dünyasına yolculuk” ve “yaşamımızdaki elektrikli araçlar” ünitelerine daha fazla süre ayrılmıştır (21 ders saati). Kazanım sayısı bakımından ise en fazla “çevremizdeki ışık ve sesler” ünitesine (8 kazanım), en az “beş duyumuz” ve “gezegelimizi tanıyalım” ünitelerine (3 kazanım) aittir. Bütün üniteler için toplamda 32 kazanım, 108 ders saati önerilmiştir. Kazanım sayısının ders saatine oranla daha az verildiği görülmektedir.

Hazırlanan bir programın uygulamadaki başarısı, öğretmenlerin programlarda verilen etkinlikleri en iyi biçimde gerçekleştirmelerine bağlıdır (Yaşar ve diğ., 2005).

Programın başarısı öğretmenin genel olarak çabasıyla orantılıdır. Bu bağlamda fen bilimleri dersinin kim tarafından verilmesi gerektiği de önem taşımaktadır. Fen bilimleri dersi öğretim programı öğretmen, öğrenci ve veli arasındaki ilişki ile daha değerli ve kalıcı hale gelecektir.

2.6. Üçüncü Sınıf Fen Bilimleri Dersinin Değerlendirilmesi

2005 yılından önce fen bilgisi adıyla verilen ders sonrasında fen ve teknoloji adını almıştır. Daha sonra 4+4+4 eğitim sistemine geçiş ile birlikte yeniden düzenlenerek fen bilimleri adı altında 2014 yılı itibariyle üçüncü sınıflarda uygulanmaya konulmuştur. Öğrenciler yaşamlarını her alanında farkında olsalar ya da olmasalar fen konu ve kavramlarıyla hep iç içelerdir. Bu farkındalığı kazandırmak adına ilkokul üçüncü sınıflardan itibaren verilecek olan fen bilimleri dersi, daha bilinçli ve derse karşı daha ilgili, meraklı öğrenciler yetişmesini sağlayacaktır.

Üçüncü sınıflarda verilmeye başlanan fen bilimleri dersi öğrencilerin ilerleyen zamanlar için iyi bir temel oluşturmalarını sağlayacaktır (Yıldırım ve Güngör-Akgün, 2015). Fen bilimleri dersinin hayat bilgisi dersinden ayrılması, ayrı bir disiplin olarak işlenmesi, bu derse ait sürenin artması bol etkinlikli ders saatleri işlenmesini sağlayacaktır. Laçın-Şimşek ve Tezcan (2008), yaptıkları çalışmada, fen eğitimini ilkokul üçüncü sınıflarda başlanması bir yana daha erken yaşlardan itibaren bazı ufak etkinliklerle hissettirilmesini ve sürece bu şekilde başlanılmasının etkili olacağını belirtmişlerdir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Literatürde yer alan üçüncü sınıf fen bilimleri dersine yönelik yapılmış olan araştırmalara bu bölümde değinilecektir. Araştırmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Tatar (2007) yapmış olduğu doktora çalışmasında, 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programlarına ilişkin öğretmen görüşlerini almıştır. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan fen ve teknoloji dersi öğretim programı için Ankara ili, merkez ilçelerindeki okullarda görev yapan 308, 4. ve 5. sınıf öğretmenleri ile anket yoluyla, 20 öğretmen ile de görüşme yoluyla veriler toplamıştır. Elde edilen

veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamalarıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, programın kazanımlar, içerik, öğretme-öğrenme ve ölçme ve değerlendirme boyutları dikkate alındığında öğretmenler ortalama olarak “katılıyorum” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucu, uygulamada zorluklar olduğunu, araç-gerecin eksik olduğunu, yeterli kaynağa ulaşamadığını belirtmiştir.

Çiftçioğlu (2009) yaptığı araştırmasında, ilköğretim 5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulanmasına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 309 beşinci sınıf fen ve teknoloji öğretmeni katılmış ve anket yoluyla veriler elde edilmiştir. Araştırmanın sonunda, öğretmenlerin fen ve teknoloji dersi öğretim programının kazanım, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme alt öğelerini ve programın genelini, bazı değişkenlere göre “az”, bazı değişkenlere göre “orta” düzeyde etkili buldukları belirlenmiştir.

Cottingham (2010) doktora çalışmasında, öğrencilerin fen derslerinde ders kitaplarını okuduklarını ve etkinlik olarak kitaplarında yer alan soruları cevapladıklarını belirtmiştir. Ancak ders kitabı okuma ve sorularını cevaplamak öğrencilerde öğretilenleri uygulayamamaya bunun da yanında da konuyu anlayamamaya sebep olmaktadır.

Odabaşı (2012) yaptığı çalışmada, sınıf öğretmenleri ve fen öğretmenlerinin fen bilimleri dersinin uygulanmasına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Sınıf öğretmenleri deney ve etkinlikler konusunda kendilerini yetersiz hissettikleri, hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin almayanlara göre daha etkili ders anlattıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenleri fen bilimleri dersine karşı olumlu düşünceler içerisindeyken, fen bilimleri öğretmenlerin ise 4. ve 5. sınıf fen bilimleri derslerinin kendileri tarafından verilmesinin 6, 7 ve 8. sınıflarda daha verimli olacağı görüşü tespit edilmiştir.

Temli (2012) yaptığı çalışmada, programın kazanım, içerik ve ölçme değerlendirme boyutlarında programın uygulayıcısı olan öğretmenin mezun olduğu alanın ve öğretmenlik tecrübesinin etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ölçme değerlendirme

boyutunda ve cinsiyet değişkenlerine göre ise anlamlı bir fark olmadığını dile getirmiştir.

Can (2015) yaptığı çalışmada, üçüncü sınıf ve dördüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programını karşılaştırmıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa'da 323 sınıf öğretmenine uyguladığı anket çalışması sonuçlarına göre öğretmenlerin üçüncü sınıf fen bilimleri programının dördüncü sınıf fen bilimleri programına göre eksik ve seviyeye uygun olmadığı kanısına ulaşmıştır.

Kubat (2015) yaptığı çalışmada, öğretim programında yer alan kazanımları öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiştir. 5. sınıf fen bilimleri öğretmenleri ile gerçekleştirdiği araştırmada kazanımların içerikle paralel olduğunu fakat kazanımlara göre içeriğin yetersiz kaldığını belirtmiştir. Ayrıca, içerikteki eksikliklerin giderilmesi ile daha verimli hale geleceğini belirtmiştir.

Ünişen ve Kaya (2015) yaptıkları çalışmada 2014-2015 eğitim-öğretim yılında ilk defa ilkokul üçüncü sınıflarda uygulamaya konulan fen bilimleri dersine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve elde edilen verilere göre; araştırmaya katılan öğretmenler, fen bilimleri dersinin ilkokul üçüncü sınıfa alınmasını uygun ve başarılı bulduklarını belirtmişlerdir.

Ayaz (2015) yaptığı çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarına uyguladığı anket sonucunda fen bilimleri dersine yönelik sınıf içi uygulamalardaki bilgi seviyelerinin yeterli düzeyde olmadığına ulaşmıştır. Ayrıca, ölçme ve değerlendirme açısından da sınıf öğretmeni adaylarının bilgilerinin kısmen bilimsel yeterlilik taşımadığını tespit etmiştir.

Güven (2016) yaptığı çalışmada, üçüncü sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersine yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin, üçüncü sınıflarda uygulamaya konulan fen bilimleri dersi öğretim programının öğrenci seviyesine uygun olduğu, fen okur-yazarı bireyler yetiştirebilmek için kazanımları ve içeriği iyi buldukları yönünde görüşler bildirdiklerini belirtilmiştir.

Başıbeyaz (2016) yaptığı çalışmada, üçüncü sınıf öğretmeni olan Şanlıurfa merkezinde görevli 110 öğretmenin öğretim programına dair görüşlerini incelemiştir. Üçüncü sınıflarda uygulanmaya başlanan fen bilimleri dersine dair herhangi bir hizmet içi eğitim almadığını ve bilgi yeterliliklerinin orta seviyede olduğunu belirlemiştir. Ayrıca öğretim programındaki kazanım, içerik ve öğrenme-öğretme sürecini yerinde bulduğunu fakat ölçme ve değerlendirme boyutunda eksiklikler olduğunu eklemiştir.

Başar (2016) yaptığı çalışmada, ilkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programını değerlendirme amacıyla 36 öğretmen ve 632 öğrenciye ulaşmıştır. Çalışmaya dahil olan öğretmenlerin fen bilimleri dersinin üçüncü sınıf düzeyinde verilmesini olumlu karşıladıkları belirlenmiştir. Öğretmenler, programda öğretme-öğrenme sürecine yönelik etkinlik örneklerinin yer almamasını, öğrenci çalışma kitabının olmamasını ve okullardaki araç-gereç eksikliğini ise programın eksik yönleri olarak görmektedirler. Öğrencilerden elde edilen verilerden, ilkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı'nda yer alan hedeflere ulaşılma düzeyi açısından, üst gruptaki öğrencilerin programda yer alan 28 hedefin tamamına 0.75 ve üzerinde ulaştığı; orta gruptaki öğrencilerin 28 hedefin 15'ine (%53.6) 0.75 ve üzerinde ulaştığı; alt gruptaki öğrencilerin ise 28 hedefin 10'una (%35.7) 0.75 ve üzerinde ulaştıkları tespit edilmiştir.

Kaya (2016) yaptığı çalışmada, üçüncü sınıf fen bilimleri ders kitabını incelemiştir. Bilimsel süreç becerilerine önem veren araştırmacı kitabın bazı bilimsel süreç becerilerine sıkça yer verirken bazılarını ise hiç değinmediği sonucuna ulaşmıştır. Kitap etkinlikler bakımından incelendiğinde ise sınıf öğretmenin iyi bir plan ve rehberlik süreciyle bilimsel süreç becerilerinin daha verimli bir şekilde kavratılabileceği verilmiştir. Daha etkili bir eğitim öğretim için kılavuz kitap kullanılmasından bahsedilmiştir.

Kesik (2016) yaptığı çalışmada, ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerine fen okur-yazarlığını belirleme amacıyla “ Bilgi”, “Duyuş”, “FTTÇ” ve “Beceri” öğrenme alanlarına dair envanter geliştirmiştir. Öğrenme alanlarına dair geliştirdiği envanter sonuçlarına göre üçüncü sınıf öğrencilerinin fen okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tüysüz ve Balıkçı (2016) sınıf öğretmenlerinin 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik görüşleriyle ilgili yapmış oldukları çalışmalarında, programa yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerini almayı amaçlamışlardır. Araştırmacılar çalışmanın verilerini, İzmir ili Buca ilçesindeki 8 farklı ilkokulda çalışan 63 sınıf öğretmeninden toplamışlardır. Elde edilen bu veriler değerlendirildiğinde öğretmenlerin, fen bilimleri dersi öğretim programının üçüncü sınıflarda uygulanması hakkında olumlu görüş bildirdiklerini tespit etmişlerdir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; öğretmenler program hakkında sınıf düzeyi için uygun olduğu, öğrenciler dördüncü sınıfa geçtiklerinde onlar için iyi bir hazırlık dönemi olacağı yönünde olumlu ifadeler belirtmişlerdir. Ancak, öğretmenlerin; uygulama sürecinde fen bilimleri dersi için yeterince deney yapılamaması veya okullarda laboratuvarların aktif olarak kullanılmaması, laboratuvarlarda kullanılacak araç-gereçlerin eksik veya hiç olmaması, uygulamalarda kullanılacak materyal eksikliğinin bulunması yönünde olumsuz görüş bildirdiklerini de belirtmişlerdir.

2.7.1. İlgili Araştırmaların Değerlendirilmesi

Yukarıda bahsedilen alan yazındaki araştırmalara bakıldığında; ilkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının değerlendirilmesi daha çok öğretmenlerle yapılmış olduğu görülmektedir. Bunun yanında, veli görüşünün alındığı araştırmalar da mevcuttur. Ancak öğrencinin dahil olduğu araştırmalara çok rastlanılmamıştır. Bu araştırmalardan elde edilen verilere göre; üçüncü sınıflarda uygulamaya konulan fen bilimleri dersi öğretim programının genelde uygun olduğu, ancak bunun yanında bazı eksikliklerinde göz ardı edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle üçüncü sınıflarda uygulamaya konulan fen bilimleri dersi için laboratuvarların olmaması veya yapılmaması, laboratuvar için araç-gereç eksikliği ve fen bilimleri dersine branş öğretmenlerinin girmesi gerektiği gibi sorunlar vurgulanmıştır.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada, ilkokul üçüncü sınıflarda uygulanan fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri alınmış ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, uygulama-veri toplama süreci ve toplanan verilerin analizinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilkokul üçüncü sınıflarda uygulanan fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla var olan durumu araştırmaya yönelik olduğu için tarama modelinde bir araştırmadır. Karasar'a (2012) göre tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu modelin kullanıldığı araştırmalarda, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşleri ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özellikleri belirlenir (Fraenkel ve Wallen, 2006; Büyüköztürk ve diğ., 2013). Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Olanları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.

Betimsel olarak modellenen araştırmada, hem nicel hem de nitel tekniklerin birlikte kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Karma araştırma deseni; tek bir çalışma ya da çalışmalar dizisindeki aynı temel olgulara ilişkin nitel ve nicel veriler toplamayı, analiz etmeyi ve yorumlamayı içermektedir (Leech ve Onwuegbuzie, 2009; Dağlı, 2014). Araştırmanın nicel kısımda anketler, nitel kısımda ise görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, nitel araştırma türlerinden durum çalışması, nicel araştırma türlerinden tarama araştırması yapılarak hem nitel hem de nicel veriler toplanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ili, Bayrampaşa ve Gaziosmanpaşa ilçelerinde bulunan devlet okullarının üçüncü sınıf kademesinde görevli 25 sınıf öğretmeni,

üçüncü sınıflarda okuyan 586 öğrenci ve 15 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Öğretmenler eğitim durumları ve meslekteki tecrübelerine göre farklılık gösterirken; veliler ise mezun oldukları okullar bakımından farklılık göstermektedir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin eğitim ve mesleki kıdem durumlarına göre dağılımı Tablo 3.1 ve Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim Durumu	f	%
<i>Eğitim Enstitüsü</i>	2	8
<i>Eğitim Fakültesi</i>	14	56
<i>Dört Yıllık Fakülte</i>	7	28
<i>Diğer</i>	2	8
Toplam	25	100

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin %8’i eğitim enstitüsü, %56’sı eğitim fakültesi, %28’i ise dört yıllık bir fakülte mezunudur. Öğretmenlerin %56’sı gibi büyük çoğunluğu eğitim fakültesi mezunudur.

Tablo 3.2. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımı

Mesleki Kıdem	f	%
<i>0-5 yıl</i>	1	4
<i>6-10 yıl</i>	5	20
<i>11-15 yıl</i>	3	12
<i>16-20 yıl</i>	8	32
<i>21 yıl ve daha üstü</i>	8	32
Toplam	25	100

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin %4’ü 0-5 yıl, %20’si 6-10 yıl, %12’si 11-15 yıl, %32’si 16-20 yıl ve %32’si ise 21 yıl ve daha üstü kıdeme sahiptir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin ortalama olarak %64’ü 16 yıl ve daha üstü mesleki kıdeme sahiptir.

Çalışma grubunu oluşturan 586 üçüncü sınıf öğrencilerinin demografik özellikleri ise Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Çalışma grubundaki öğrencilerin demografik özellikleri

Cinsiyet	8 Yaş	9 Yaş	10 Yaş	Toplam
<i>Kız</i>	61	208	18	287
<i>Erkek</i>	40	220	39	299
			Toplam	586

Tablo 3.3'e göre yaşları 9 olan öğrenciler ağırlıktadır. Ayrıca, azda olsa erkek öğrenci sayısı kız öğrenci sayısından daha fazladır.

Çalışma grubun oluşturan 15 öğrenci velisinin eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.4. Görüşme yapılan velilerin eğitim durumları

Eğitim durumu	f	%
<i>İlkokul</i>	3	20,0
<i>Ortaokul</i>	3	20,0
<i>Lise</i>	4	26,7
<i>Üniversite</i>	5	33,3
Toplam	15	100

Tablo 3.4'e göre görüşme yapılan velilerin %20'si ilkokul, %20'si ortaokul, %26,7'si lise ve %33,3'ü ise üniversite mezunudur. Görüşmeye katılan velilerin en fazla olanları üniversite mezunlarıdır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel verileri toplamak amacıyla anketler, nitel verileri toplamak amacıyla da görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarına yönelik açıklamalar aşağıda alt başlıklar halinde verilmiştir.

3.3.1. Sınıf Öğretmenleri İçin Hazırlanan Anket Formu

Araştırmada ilkokul üçüncü sınıf öğretmenleri için, Güven (2016) tarafından güncellenen 5’li likert tipi (“Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle katılmıyorum”) anket kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların kişisel bilgilerine yönelik ifadeler vardır. İkinci bölüm ise *kazanım, konu alanı (içerik), öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme* boyutlarından oluşmaktadır. Başlangıçta 4. ve 5. sınıflar için Tatar (2007) tarafından geliştirilen anketin cronbach’s alpha güvenirlik katsayısı 0,97 olarak bulunmuştur. Güven (2016); Tatar (2007) tarafından geliştirilmiş olan bu anketten üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına uygun olarak bazı maddeleri çıkarmış ve uzman görüşü alarak programa ve ünite kazanımlarına uygun olarak düzenlemiştir (EK-2). Anketten çıkarılan maddelerden sonra bir ön uygulama yapmış ve cronbach’s alpha güvenirlik katsayısını 0,97 olarak bulmuştur. 47 maddeden oluşan anket; bu araştırmada, Güven’in (2016) araştırmasında kullandığı ve geçerlik-güvenirliğini yaptığı şekliyle kullanılmıştır.

3.3.2. Üçüncü Sınıf Öğrencileri İçin Hazırlanan Anket Formu

Araştırmacı tarafından, üçüncü sınıf öğrencileri için fen bilimleri dersi öğretim programı kazanımlara paralel olacak şekilde 26 maddeden oluşan bir anket oluşturulmuştur. Anket maddeleri oluşturulmadan önce ünite konu başlıkları ve kazanımları dikkate alınarak, her bir kazanımı içeren maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu maddelerin o yaştaki öğrenciler tarafından anlaşılabilmesi için eğitim fakültesinde alanında uzman üç öğretim üyesinin, bu derse giren bir sınıf öğretmenin ve bir fen bilgisi öğretmenin görüşüne başvurulmuş ve onların önerileri doğrultusunda formdaki maddeler yeniden gözden geçirilmiştir. O yaş grubundaki öğrencilerin ankette istenilenleri anlayabilmeleri, gerekli işlemleri yapabilmeleri ve anketteki maddeleri soru olarak algılamalarını engellemek ve rahatça cevap verebilmelerini sağlamak amacıyla her ifadenin karşısına gülen surat ve üzgün surat resimleri konulmuştur. Bu şekilde hazırlanmış anket (EK-3) dil bilgisi, anlaşılma ve ifadelerin yeterliği açısından bir dil uzmanına gösterilmiş ve onun da önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak kullanılmasına karar verilmiştir. Bu şekilde hazırlanmış olan anketin geçerliliği için, araştırmanın çalışma grubuna dahil

olmayan ve fen bilimleri dersini almış olan öğrencilere ön uygulama olarak uygulanmış ve elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Bu aşamada anlaşılmayan yerler tekrar gözden geçirilmiş, ne kadar süre verilmesi gerektiği belirlenmiştir. Ön uygulama sonucunda nihai olarak kullanılmasına karar verilen anket için sürenin, bir ders saati olmasına ve bu şekilde uygulanmasına karar verilmiştir.

3.3.3. Üçüncü Sınıf Öğrenci Velileri İçin Hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada, çalışma grubundaki öğrencilerin velileri ile görüşme yapılmıştır. Görüşmede gönüllülük esas alınmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Velilere biri kişisel bilgi olmak üzere beş adet soru yöneltilmiştir (EK-4). Görüşme yapılan velilerin görüşleri görüşme formuna yazılı olarak kaydedilmiştir. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan görüşmeler, yapılandırılmamış, yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış şekilde yürütülebilmektedir (Çepni, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma kapsamında kullanılması tercih edilen yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşmeden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin cevaplarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeni ile daha sistematik ve karşılaşılabılır bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu haliyle eğitim bilim çalışmalarına daha uygun bir araştırma biçimidir (URL, 2018). Görüşme formundaki sorular araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanmış ve ön uygulama yapılarak asıl uygulamada kullanılmıştır.

3.4. Uygulama-Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar döneminin sonuna doğru toplanmıştır. Burada, araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine verilen anketin her bir maddesini fen bilimleri dersi kapsamında görmüş olmaları amaçlanmıştır. Anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır. Uygulama yapılacak okullar için gerekli izinler alınmış

(EK-1) ve ilgili okullara gidildikten sonra sınıf öğretmenlerine beşli likert tipi 47 maddelik bir anket, öğrencilere ise dikkatlerini çekecek gülen ve üzgün suratların bulunduğu boşlukları boyamalarını istendiği 26 soruluk bir anket uygulanmıştır. Anketler dağıtılmadan önce, öğretmenlere ve öğrencilere araştırma ve araştırmada kullanılacak anketler hakkında bilgilendirici açıklamalar yapılmıştır. Sonra, ilk olarak sınıf öğretmenlerine anket uygulanmıştır ve ardından öğrencilere anket formları dağıtılmış ve bildikleri maddeler için gülen suratı, bilmedikleri ya da unuttukları maddeler için ise üzgün suratı boyamaları istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere, bunun bir sınav olmadığı ve isim yazmamaları özellikle belirtildiği için, içten ve samimi cevap verdikleri düşünülmektedir.

Araştırmanın son ölçme aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu, gönüllülük esasına dayalı olarak 15 öğrenci velisine uygulanmıştır. Velilerin görüşleri, görüşme formuna yazılı olarak alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Öğretmenlere uygulanan anketlerden elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiş ve fen bilimleri dersi öğretim programı değerlendirilmesine yönelik kullanılan anketteki her bir maddenin frekans, yüzde, aritmetik ortalama değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir

Beşli likert tipinde olan bu anketin alt problemler için belirlenen aritmetik ortalamaları;

1,00-1,80'e kadar "*Kesinlikle Katılmıyorum*"

1,81-2,60'a kadar "*Katılmıyorum*"

2,61-3,40'a kadar "*Kararsızım*"

3,41-4,20'ye kadar "*Katılıyorum*"

4,21-5,00'a kadar "*Tamamen Katılıyorum*"

olarak belirlenmiştir.

Araştırmada nitel verileri toplamak amacıyla görüşme formu kullanılmıştır. İlgili literatür ve uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu açık uçlu sorulardan oluştuğu için yarı yapılandırılmıştır. Görüşme formu, veliler için beş sorudan oluşmaktadır. İlk soru velilerin kişisel bilgileriyle ilgilidir. Daha sonraki sorular ise velilerin çocuklarının bulunduğu ilkökul üçüncü sınıflarda uygulamaya konulan fen bilimleri dersi öğretim programıyla ilgili görüşlerini ortaya çıkarmaya yöneliktir.

Görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik bir teknik olarak tanımlanır (Büyüköztürk ve diğ., 2013). Görüşme formu ile elde edilen veriler ile kodlama yapılarak kategoriler oluşturulmuştur. 15 veli ile yapılan görüşmede sürekli karşılaştırmalı analiz yöntemi ile katılımcıların görüşleri arasında benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur. Velilerin verdikleri cevaplar kategoriler halinde düzenlenip frekans değerleri hesaplanarak tablolar şeklinde sunulmuştur. Ayrıca bulgular bölümünde velilerin görüşlerinin bazıları değiştirilmeden aktarılmıştır.

Velilerin yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri cevaplar, yazılı metin anlamını kaybetmeyecek şekilde konuşma dilinden arındırılmıştır. Elde edilen veriler; araştırmacı ve doktorasını yapmış alanında uzman biri kişi tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve güvenilirliği belirlemek için kodlayıcılar arası uyum yüzdesi (Miles, Huberman ve Saldana, 2014) hesaplanmıştır. Bu değer hesaplanmasında Miles ve Huberman'ın aşağıdaki uyum yüzdesi formülü kullanılmıştır.

$$Uyum\ yüzdesi\ (P) = \frac{Na\ (Görüş\ birliği)}{Na\ (Görüş\ birliği) + Nd\ (Görüş\ ayrılığı)} \times 100 \quad (3.1)$$

Literatürde belirtildiği gibi, kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Miles ve diğ., 2014; Patton, 2002; Baltacı, 2017). Bu araştırmada, (3.1) bağıntısına göre araştırmacı ve alanında doktorasını bitirmiş bir uzman kodlayıcılar arası uyum yüzdesi 88 olarak hesaplanmıştır.

4. BULGULAR ve YORUM

Anket ve görüşme formundan elde edilen veriler nitel ve nicel veri analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiş ve bu bölümde sunulmuştur. Programın dört boyutuna yönelik olan araştırma maddeleri frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaya dayalı olarak yorumlanmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda öğretmen ve öğrencilere uygulanan anket ve veli görüşmelerinden elde edilen bulgular tablolaştırılarak sunulmuştur. Burada araştırmanın alt problemleri temel alınmış ve bulgular bu sıraya göre verilmiştir.

4.1. Nicel Verilerden Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Araştırmada yer alan ilk iki alt probleme yönelik bulgular tablolaştırılarak aşağıda verilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

4.1.1.1. Birinci alt problem a) “İlkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Birinci alt problem a)’ya yönelik elde edilen verilere ait tanımlayıcı istatistikler, Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Programın kazanım boyutuna yönelik öğretmen görüşleri

Madde No	Genel Olarak Kazanımlar	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		N	\bar{x}
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Öğrencinin bulunduğu sınıf seviyesine uygundur.	12	48	12	48	0	0	1	4	0	0	25	4,40
2	Açık ve anlaşılır niteliktedir.	12	48	11	44	1	4	1	4	0	0	25	4,36
3	Günlük hayatta öğrencinin işine yarayacak niteliktedir.	15	60	7	28	3	12	0	0	0	0	25	4,48
4	Öğrencide düşünme yeteneğini geliştirecek niteliktedir.	11	44	13	52	0	0	1	4	0	0	25	4,36
5	Aşamalık özelliği gösterir.	7	28	9	36	7	28	2	8	0	0	25	3,84
6	Konu alanının özelliklerine uygundur.	9	36	14	56	1	4	1	4	0	0	25	4,24

Tablo 4.1'in devamı

7	Kazanımlar bu düzeyde kazandırılması gereken tüm istendik davranışları karşılamaktadır.	6	24	11	44	6	24	2	8	0	0	25	3,84
8	Gözlem, karşılaştırma-sınıflama, çıkarım yapma, deney tasarlama, ölçme, bilgi ve veri toplama, yorumlama, sunma... vb bilimsel süreç becerilerini geliştirecek niteliktedir.	6	24	9	36	6	24	3	12	1	4	25	3,64
9	Fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkisini kurduracak niteliktedir.	7	28	15	60	2	8	1	4	0	0	25	4,12
10	Fen bilimlerine karşı olumlu tutum ve değerlerini (dikkatini vermesi ve sabit tutması, karşılık vermesi ve bundan tatmin olması, tutarlı bir değer sistemi oluşturulması ve bunun sonucunda hayat stilini değiştirmesi (öz disiplinli olması, kendisi ve çevresi için güvenlik önlemleri alması gibi...)) geliştirmeye hizmet etmektedir.	6	24	12	48	6	24	0	0	1	4	25	3,88
11	Fen okuryazarlığını (bireylerin araştırma sorgulama, eleştirel düşünme ve karar verme becerileri geliştirmeleri, yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları, fenle ilgili beceri, tutum, değer, anlayış ve bilgilerin birleşimidir) geliştirici niteliktedir.	3	12	16	64	5	20	0	0	1	4	25	3,80
12	Öğrencilere çevre bilincini kazandıracak niteliktedir.	6	24	14	56	5	20	0	0	0	0	25	4,04
13	Öğrencilere sağlıklı yaşamının gerektirdiği davranışları kazandıracak niteliktedir.	8	32	15	60	2	8	0	0	0	0	25	4,24
14	Öğrencileri bilim adamlarına ve bilimsel çalışmalara saygı duymaya yönlendirmektedir.	4	16	14	56	3	12	3	12	1	4	25	3,68
15	Öğrencilere yerel, ulusal ve küresel çevre sorunlarını bilim ve tartışma bilincini kazandıracak niteliktedir.	5	20	9	36	8	32	3	12	0	0	25	3,64
16	Öğrencilere, yenilenebilir ve yenilenemez enerji kaynaklarını ve bunların önemini kavratacak niteliktedir.	5	20	16	64	2	8	2	8	0	0	25	3,96
17	Öğrencilere, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi gerekliliğini kavratacak niteliktedir.	6	24	18	72	0	0	1	4	0	0	25	4,16

Tablo 4.1 incelendiğinde “*öğrencilerin bulunduğu sınıf seviyesine uygundur*” 1. maddesine yönelik öğretmenlerin %48’i “*Tamamen katılıyorum*”, %48’i “*Katılıyorum*”, “*Kararsızım*” ifadesini kullanan yok, %4’ü “*Katılmıyorum*” ve “*Kesinlikle katılmıyorum*” ifadesini kullanan yok şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu maddeye yönelik öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalaması 4,40’tır. Bu değer öğretmenlerin birinci maddeye ilişkin görüşlerinin “*Tamamen katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğunun programdaki kazanımların öğrencilerin bulunduğu sınıf seviyesine uygun olduğunu düşünmektedirler.

Kazanımlar boyutundaki 3. maddeye “*günlük hayatta öğrencinin işine yarayacak niteliktedir*” yönelik öğretmenlerin %60’ı “*Tamamen katılıyorum*”, %28’i “*Katılıyorum*”, %12’si ise “*Kararsızım*” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu maddenin öğretmen görüşlerine göre aritmetik ortalaması 4,48’dir. Bu değer öğretmenlerin 3. maddeye ilişkin görüşlerinin “*Tamamen katılıyorum*” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre öğretmenlerin çoğunluğunun programdaki kazanımların, öğrencilerin günlük hayatta işlerine yarayacak nitelikte olduğuna dair tamamen katıldıkları görülmektedir. Bu sonuç, fen bilimlerinin günlük hayatla ilişkilendirilmesi gerektiği yönünde önemli bir ifadedir.

Programın kazanım boyutundaki diğer maddeler incelendiğinde; 2. madde ($\bar{x}=4,36$) “*açık ve anlaşılır niteliktedir*”, 4. madde ($\bar{x}=4,36$) “*öğrencide düşünme yeteneğini geliştirecek niteliktedir*”, 5. madde ($\bar{x}=3,84$) “*aşamalık özelliği gösterdiği*”, 6. madde ($\bar{x}=4,24$) “*konu alanının özelliklerine uygunluğu*”, 7. madde ($\bar{x}=3,84$) “*kazanımları bu düzeyde kazandırılması gereken tüm istendik davranışları kazandıracak düzeyde olduğu*”, 8. madde ($\bar{x}=3,64$) “*gözlem, karşılaştırma-sınıflama, çıkarım yapma, deney tasarlama, ölçme, bilgi ve veri toplama, yorumlama, sunma... vb bilimsel süreç becerilerini geliştirecek nitelikte olduğu*” 9. madde ($\bar{x}=4,12$) “*fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkisini kurdurabilecek nitelikte olduğu*”, 10. madde ($\bar{x}=3,88$) “*fen bilimlerine karşı olumlu tutum ve değerlerini geliştirebilmesi*”, 11. madde ($\bar{x}=3,80$) “*fen okur-yazarlığını geliştirici nitelikte olduğu*” 12. madde ($\bar{x}=4,04$) “*öğrencilere çevre bilinci kazandırabilecek nitelikte olduğu*”, 13. madde ($\bar{x}=4,24$)

“öğrencilere sağlıklı yaşamının gerektirdiği davranışları kazandıracak nitelikte olduğu”, 14. madde ($\bar{x}=3,68$) “öğrencilerin bilim adamlarına ve bilimsel çalışmalara saygı duymaya yönlendirmesi”, 15. madde ($\bar{x}=3,64$) “öğrencilere yerel, ulusal ve küresel çevre sorunlarını bilim ve tartışma bilincini kazandırabilecek nitelikte olduğunu”, 16. madde ($\bar{x}=3,96$) “öğrencilere, yenilenebilir ve yenilenemez enerji kaynaklarını ve bunların önemini kavrayabilecek nitelikte olduğunu” ve 17. madde ($\bar{x}=4,16$) “öğrencilere, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi gerekliliğini kavrayacak nitelikte olduğu” ifadelerine ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin bu maddelere ortalama olarak ($\bar{x}=3,99$) “katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmesi, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının kazanımlar boyutunun bu nitelikler kapsamında uygun olduğunu göstermektedir.

Programın kazanım boyutuna yönelik öğretmenlerin genel görüşleri $\bar{x}=4,04$ aritmetik ortalamayla “Katılıyorum” düzeyinde olmuştur. Öğretmenler; program kazanımlarının öğrenci seviyesine uygun olduğunu, günlük hayatla ilişkilendirme yapmayı sağladığını, konu alanıyla uygun olduğunu, öğrencilere fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkisi kazandırdığını, öğrencilerin fen okuryazarlığını geliştirici nitelikte olduğunu, çevreyi koruma bilinci gibi davranışları kazandırdığını düşünmektedirler.

4.1.1.2. Birinci alt problem b) “İlkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı konu alanına (içerik) ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir? şeklindedir. Birinci alt problem b)’ye yönelik elde edilen verilere ait tanımlayıcı istatistikler, Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Programın konu alanı-içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşleri

Madde No	Konu alanı-içerik	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		N	\bar{x}
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1.	Basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.	2	8	17	68	5	20	1	4	0	0	25	3,80
2.	Kazanımlara uygun olarak düzenlenmiştir.	3	12	18	72	3	12	1	4	0	0	25	3,92
3.	Öğrencilerin ilgilerini çekebilecek niteliktedir.	5	20	15	60	4	16	0	0	1	4	25	3,92

Tablo 4.2'nin devamı

4.	Diğer derslerin konuları ile ilişkilidir.	4	16	16	64	4	16	1	4	0	0	25	3,92
5.	Sınıf seviyelerine uygun olarak dağıtılmıştır.	10	40	14	56	0	0	1	4	0	0	25	4,32
6.	Günlük hayattan verilen örneklerle zenginleştirilmiştir.	4	16	15	60	4	16	1	4	1	4	25	3,80
7.	Öğrenciyi ezberden çok anlamaya teşvik etmektedir.	4	16	14	56	5	20	2	8	0	0	25	3,80
8.	Öğrencilerde bilimsel merak uyandırmaktadır.	4	16	12	48	7	28	2	8	0	0	25	3,72

Tablo 4.2'ye göre araştırmaya dâhil olan öğretmenlerin, konu alanı (içerik) boyutunda $\bar{X}=3,90$ aritmetik ortalamayla “Katılıyorum” dedikleri görülmektedir. Bunun yanında, “öğrenciyi ezberden çok anlamaya teşvik etmektedir” 7. maddesine iki öğretmen (%8), “öğrencilerde bilimsel merak uyandırmaktadır” 8. maddesine yine iki öğretmen (%8) “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. “Sınıf seviyelerine uygun olarak dağıtılmıştır” 5. maddesine öğretmenlerin %40'ı “Tamamen katılıyorum” görüşünü belirtmiştir. Öğretmenlerin bazı maddelerle ilgili kararsız olduklarına dair görüş bildirdikleri de görülmüştür. Örneğin, “öğrencilerde bilimsel merak uyandırmaktadır”, 8. maddesine öğretmenlerin %28'i, “basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır” 1. maddesine ise %20'si “Kararsızım” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Programın konu alanı (içerik) boyutuna yönelik maddeleri incelendiğinde; 1. madde ($\bar{X}=3,80$) “basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır”, 2. madde ($\bar{X}=3,92$) “kazanımlara uygun olarak düzenlenmiştir”, 3. madde ($\bar{X}=3,92$) “öğrencilerin ilgilerini çekebilecek niteliktedir”, 4. madde ($\bar{X}=3,92$) “diğer derslerin konuları ile ilişkilidir”, 5. madde ($\bar{X}=4,32$) “sınıf seviyelerine uygun olarak dağıtılmıştır”, 6. madde ($\bar{X}=3,80$) “günlük hayattan verilen örneklerle zenginleştirilmiştir”, 7. madde ($\bar{X}=3,80$) “öğrenciyi ezberden çok anlamaya teşvik etmektedir”, 8. madde ($\bar{X}=3,72$) “öğrencilerde bilimsel merak uyandırmaktadır” ifadelerine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalama $\bar{X}=3,90$ değeriyle “Katılıyorum” düzeyinde olması üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının içerik boyutunun bu nitelikler kapsamında uygun olduğunu göstermektedir.

4.1.1.3. Birinci alt problem c) “İlkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı öğretme ve öğrenme sürecine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Birinci alt problem c)’ye yönelik elde edilen verilere ait tanımlayıcı istatistikler, Tablo 4.3’te gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Programın öğrenme-öğretme süreci boyutuna yönelik öğretmen görüşleri

Madde No	Öğrenme-öğretme süreci	Tamamen katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		N	\bar{x}
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Yapılandırıcılıkla ilişkili olan strateji, yöntem ve teknikler dersin kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.	1	4	17	68	4	16	2	8	1	4	25	3,60
2	Kullanılan teknikler yaratıcı bireyler yetiştirilmesine imkan verecek niteliktedir.	2	8	11	44	7	28	4	16	1	4	25	3,36
3	Programda işleyiş ile ilgili önerilen yöntem ve teknikler öğretmene yeterince rehberlik etmektedir.	1	4	12	48	3	12	7	28	2	8	25	3,12
4	Önerilen yöntem ve teknikler öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözmeye yarayacak, problemlere çözüm yolu geliştirecek niteliktedir.	1	4	14	56	5	20	4	16	1	4	25	3,40
5	Önerilen ders saati programın uygulanması için yeterlidir.	9	36	13	52	2	8	1	4	0	0	25	4,20
6	Öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini (yaratıcı düşünme, analiz etme, değerlendirme v.b.) geliştirmelerine yeterince hizmet etmektedir.	1	4	10	40	9	36	4	16	1	4	25	3,24
7	Program bilimsel yöntemin işe koşulacağı etkinlikler içermektedir.	0	0	8	32	12	48	4	16	1	4	25	3,08
8	Program işbirliğine dayalı öğrenmeyi işe koşturmaktadır.	1	4	11	44	10	40	2	8	1	4	25	3,36
9	Program uygulanırken öğrenmenin sağlanmasında kavram haritalarından yararlanılmaktadır.	1	4	14	56	6	24	3	12	1	4	25	3,44
10	Program projeye dayalı öğretimi teşvik etmektedir.	2	8	7	28	10	40	5	20	1	4	25	3,16

Tablo 4.3’e göre araştırmaya dâhil olan öğretmenlerin öğrenme-öğretme boyutunda $\bar{x}=3,40$ ortalamayla “*Kararsızım*” dedikleri anlaşılmaktadır. Özellikle 7. madde olan “*program bilimsel yöntemin işe koşulacağı etkinlikler içermektedir*” ifadesine %48 oranında, 8. madde olan “*program işbirliğine dayalı öğrenmeyi işe koşturmaktadır*”

ifadesine %40 oranında ve 10. madde olan “*program projeye dayalı öğretimi teşvik etmektedir*” ifadesine %40 oranında öğretmenlerin “*Kararsızım*” dedikleri görülmüştür. Bunun yanında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu 1. madde olan “*yapılandırıcılıkla ilişkili olan strateji, yöntem ve teknikler dersin kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir*” ifadesine %68 oranında “*Katılıyorum*” dedikleri görülmektedir.

Programın öğrenme-öğretme boyutuna yönelik maddeleri incelendiğinde; 1. madde ($\bar{x}=3,60$) “*yapılandırıcılıkla ilişkili olan strateji, yöntem ve teknikler dersin kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir*”, 2. madde ($\bar{x}=3,36$) “*kullanılan teknikler yaratıcı bireyler yetiştirilmesine imkan verecek niteliktedir*”, 3. madde ($\bar{x}=3,12$) “*programda işleyiş ile ilgili önerilen yöntem ve teknikler öğretmene yeterince rehberlik etmektedir*”, 4. madde ($\bar{x}=3,40$) “*önerilen yöntem ve teknikler öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözmeye yarayacak, problemlere çözüm yolu geliştirecek niteliktedir*”, 5. madde ($\bar{x}=4,20$) “*önerilen ders saati programın uygulanması için yeterlidir*”, 6. madde ($\bar{x}=3,24$) “*öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini (yaratıcı düşünme, analiz etme, değerlendirme v.b.) geliştirmelerine yeterince hizmet etmektedir*”, 7. madde ($\bar{x}=3,08$) “*program bilimsel yöntemin işe koşulacağı etkinlikler içermektedir*”, 8. madde ($\bar{x}=3,36$) “*program işbirliğine dayalı öğrenmeyi işe koşturmaktadır*”, 9. madde ($\bar{x}=3,44$) “*program uygulanırken öğrenmenin sağlanmasında kavram haritalarından yararlanılmaktadır*” ve 10. madde ($\bar{x}=3,16$) “*program projeye dayalı öğretimi teşvik etmektedir*” ifadelerine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalama $\bar{x}=3,40$ değeriyle “*Kararsızım*” düzeyinde olması üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının öğrenme-öğretme boyutunun bu nitelikler kapsamında öğretmenler tarafından olumlu ya da olumsuz olacak şekilde bir yorum yapılmadığını göstermektedir. Ancak bu ortalama, “*Kararsızım*” ve “*Katılıyorum*” arasında sınır bir değerdedir.

4.1.1.4. Birinci alt problem d) “*İlkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?*” şeklindedir. Birinci alt problem d)’ye yönelik elde edilen verilere ait tanımlayıcı istatistikler, Tablo 4.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik öğretmen görüşleri

Madde No	Ölçme ve değerlendirme	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		N	\bar{x}
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Program dersin kazanımlarıyla ilgili olarak, öğrencilerin kendi ilerlemelerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır.	1	4	18	72	4	16	2	8	0	0	25	3,72
2	Ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri, öğrencilere bireysel farklılıkları dikkate almayı sağlayacak nitelikte rehberlik etmektedir.	0	0	11	44	9	36	5	20	0	0	25	3,24
3	Ölçme değerlendirme yöntemleri ile ilgili açıklamalar öğretmenler için yeterlidir.	0	0	15	60	5	20	4	16	1	4	25	3,36
4	Program uygun ölçme araçları seçiminde öğretmene yol göstermektedir.	2	8	13	52	4	16	5	20	1	4	25	3,40
5	Programda değişik nitelikteki kazanımları ölçmeye yönelik çeşitli değerlendirme yöntemlerine yer verilmiştir.	2	8	11	44	7	28	5	20	0	0	25	3,40
6	Program ürünün değerlendirilmesine önem vermektedir.	1	4	12	48	9	36	3	12	0	0	25	3,44
7	Program sürecin değerlendirilmesine önem vermektedir.	0	0	15	60	7	28	2	8	1	4	25	3,44
8	Program hem sürecin hem de ürünün değerlendirilmesine önem vermektedir.	1	4	11	44	9	36	3	12	1	4	25	3,32
9	Program uygun ölçme araçları geliştirme konusunda öğretmene yol göstermektedir.	1	4	14	56	7	28	3	12	0	0	25	3,52
10	Programda önerilen çeşitli ölçme ve değerlendirme teknikleri uygulanabilir niteliktedir.	0	0	15	60	7	28	3	12	0	0	25	3,48
11	Önerilen ölçme değerlendirme teknikleri (performans ölçme uygulamaları, projeler, vb.) kazanımları ölçmede etkilidir.	1	4	11	44	8	32	4	16	1	4	25	3,28
12	Öğrencilerin öğrenme ve çalışmalarına ait ürün dosyaları öğrencinin gelişimini etkili bir şekilde göstermektedir.	1	4	12	48	8	32	3	12	1	4	25	3,36

Tablo 4.4'e göre araştırmaya dâhil olan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme boyutunda $\bar{X}=3,41$ ortalamayla "Katılıyorum" dedikleri anlaşılmaktadır. 1. madde olan "program dersin kazanımlarıyla ilgili olarak, öğrencilerin kendi ilerlemelerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır" ifadesine öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%72) katıldığı görülmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin; %4'ü 3.

madde “ölçme değerlendirme yöntemleri ile ilgili açıklamalar öğretmenler için yeterlidir”, 4. madde “program uygun ölçme araçları seçiminde öğretmene yol göstermektedir”, 7. madde “program sürecin değerlendirilmesine önem vermektedir”, 8. madde “program hem sürecin hem de ürünün değerlendirilmesine önem vermektedir”, 11. madde “önerilen ölçme değerlendirme teknikleri (performans ölçme uygulamaları, projeler, vb.) kazanımları ölçmede etkilidir” ve 12. madde “öğrencilerin öğrenme ve çalışmalarına ait ürün dosyaları öğrencinin gelişimini etkili bir şekilde göstermektedir” ifadelerine “Kesinlikle katılmıyorum” dedikleri görülmüştür.

Programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik maddeleri incelendiğinde; 1. madde ($\bar{x}=3,72$) “program dersin kazanımlarıyla ilgili olarak, öğrencilerin kendi ilerlemelerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır”, 2. madde ($\bar{x}=3,24$) “ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri, öğrencilere bireysel farklılıkları dikkate almayı sağlayacak nitelikte rehberlik etmektedir”, 3. madde ($\bar{x}=3,36$) “ölçme değerlendirme yöntemleri ile ilgili açıklamalar öğretmenler için yeterlidir”, 4. madde ($\bar{x}=3,40$) “program uygun ölçme araçları seçiminde öğretmene yol göstermektedir”, 5. madde ($\bar{x}=3,40$) “programda değişik nitelikteki kazanımları ölçmeye yönelik çeşitli değerlendirme yöntemlerine yer verilmiştir”, 6. madde ($\bar{x}=3,44$) “program ürünün değerlendirilmesine önem vermektedir”, 7. madde ($\bar{x}=3,44$) “program sürecin değerlendirilmesine önem vermektedir”, 8. madde ($\bar{x}=3,32$) “program hem sürecin hem de ürünün değerlendirilmesine önem vermektedir”, 9. madde ($\bar{x}=3,52$) “program uygun ölçme araçları geliştirme konusunda öğretmene yol göstermektedir”, 10. madde ($\bar{x}=3,48$) “programda önerilen çeşitli ölçme ve değerlendirme teknikleri uygulanabilir niteliktedir”, 11. madde ($\bar{x}=3,28$) “önerilen ölçme değerlendirme teknikleri (performans ölçme uygulamaları, projeler, vb.) kazanımları ölçmede etkilidir” ve 12. madde ($\bar{x}=3,36$) “öğrencilerin öğrenme ve çalışmalarına ait ürün dosyaları öğrencinin gelişimini etkili bir şekilde göstermektedir” ifadelerine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalama $\bar{x}=3,41$ değeriyle “katılıyorum” düzeyinde olması üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme boyutunun bu nitelikler kapsamında uygun olduğunu göstermektedir.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

İkinci alt problem “İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi öğretim programı kazanımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklindedir. İkinci alt probleme yönelik elde edilen verilere ait tanımlayıcı istatistikler, Tablo 4.5’te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretim programı kazanımlarına yönelik öğrencilerden elde edilen veriler

MADDE NO		😊		☹️	
		f	%	f	%
1	Duyu organlarımı tanıyorum.	579	98,8	7	1,2
2	Duyu organlarımın temel görevlerini biliyorum.	522	89,0	64	11
3	Duyu organlarımın sağlığını korumak için yapılması gerekenleri biliyorum.	555	94,7	31	5,3
4	Hareket eden varlıkların; hızlanma, yavaşlama, dönme, sallanma ve yön değiştirme gibi özellikleri vardır.	571	97,4	15	2,6
5	İtme ve çekme birer kuvvettir.	578	98,6	8	1,4
6	Hareketli cisimler tehlikelere sebep olabilir(koşan bir öğrencinin durmakta olan bir öğrenciye çarpması gibi).	534	91,1	52	8,9
7	Maddenin sertlik-yumuşaklık, esneklik, kırılabilirlik, renk, koku, tat, pürüzlü ve pürüzsüz olma gibi temel özelliklerini biliyorum.	559	95,4	27	4,6
8	Bazı maddelere dokunmak, tatmak ve koklamak vücuduma zarar verebilir.	578	98,6	8	1,4
9	Maddenin hallerini biliyorum.	539	92,0	47	8,0
10	Görme olayının gerçekleşebilmesi için ışık gereklidir.	565	96,4	21	3,6
11	Işık kaynaklarının doğal ve yapay ışık kaynakları olarak sınıflandırıldığını biliyorum.	551	94,0	35	6,0
12	Ses şiddetinin işitme için önemli olduğunu ve her sesi insan kulağının işitemeyeceğini biliyorum	553	94,4	33	5,6
13	Şiddetli seslerin işitme kaybına sebep olabileceğini biliyorum.	569	97,1	17	2,9
14	Her sesin bir kaynağı olduğunu ve sesin her yönde yayıldığını biliyorum.	561	95,7	25	4,3
15	Ses kaynaklarının doğal ve yapay ses kaynakları olarak sınıflandırıldığını biliyorum.	555	94,7	31	5,3
16	Varlıkların canlı ve cansız olarak sınıflandırıldığını biliyorum.	573	97,8	13	2,2
17	Çevremi tanıyorum ve temizliğinde aktif görev alıyorum.	538	91,8	48	8,2
18	Doğal ve yapay çevre arasındaki farkları biliyorum.	566	96,6	20	3,4
19	Doğal çevrenin canlılar için önemini biliyorum ve çevremi korumak için tedbirler alıyorum.	557	95,1	29	4,9
20	Elektrik ve su gibi kaynakların tasarruflu kullanılmasının önemini biliyorum ve bu kaynakları tasarruflu kullanıyorum.	568	96,9	18	3,1
21	Sağlıklı yaşam için spor yapılması gerektiğini, dengeli beslenmenin önemini biliyorum.	572	97,6	14	2,4
22	Elektrikli araç-gereçlere örnekler vererek günlük yaşamdaki önemini açıklayabilirim.	520	88,7	66	11,3
23	Pil atıklarının çevreye zararlarını biliyorum.	569	97,1	17	2,9
24	Elektrik çarpmasına yol açabilecek durumları biliyorum.	562	95,9	24	4,1
25	Dünya’nın şeklinin küreye benzediğini biliyorum.	574	98,0	12	2,0
26	Dünya yüzeyinde karaların ve suların yer aldığını ve etrafımızı saran bir hava tabakasının bulunduğunu biliyorum.	518	88,4	68	11,6

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi, araştırma konusuna paralel olacak şekilde üçüncü sınıf öğrencilerine uygulanan anket üzerinde genel olarak öğrencilerin fen dersine yönelik olumlu düşüncelerinin %88,4'lük oranın altına düşmediği görülmektedir. Tablo 4.5'e göre, 1. madde olan *“duyu organlarımı tanıyorum”* ifadesine en yüksek oranda (%98,8) olumlu, 26. madde olan *“dünya yüzeyinde karaların ve suların yer aldığını ve etrafımızı saran bir hava tabakasının bulunduğunu biliyorum”* ifadesine en yüksek oranda (%11,6) olumsuz cevap verdikleri görülmektedir. *“İtme ve çekme birer kuvvettir”* 5. madde, *“bazı maddelere dokunmak, tatmak ve koklamak vücuduma zarar verebilir”* 8. madde ifadelerine öğrencilerin %98,6'sı olumlu cevap verirken, *“duyu organlarımın temel görevlerini biliyorum”* 2. madde, *“elektrikli araç-gereçlere örnekler vererek günlük yaşamdaki önemini açıklayabilirim”* 22. madde ifadelerine ise öğrenciler sırasıyla %11 ve %11,3 oranlarında olumsuz cevaplar vermişlerdir. Öğrencilerin, %98'i *“dünyanın şeklinin küreye benzediğini biliyorum”* 25. madde ifadesine olumlu, %8,9'u ise *“hareketli cisimler tehlikelere sebep olabilir (koşan bir öğrencinin durmakta olan bir öğrenciye çarpması gibi)”* 6. madde ifadesine olumsuz cevap vermişlerdir. *“Çevremi tanıyorum ve temizliğinde aktif görev alıyorum”* 17. madde ifadesine öğrencilerin %91,8'i olumlu, %8,2'si ise olumsuz cevaplar vermişlerdir.

4.2. Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Araştırmanın nitel verilerinden elde edilen bulgular ve bu bulgulara ait yorumlar tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

4.2.1. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Üçüncü alt problem *“Yarı yapılandırılmış görüşmeler sonunda, velilerin üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı ile ilgili görüşleri nelerdir?”* şeklindedir. Üçüncü alt probleme cevap aramak amacıyla, öğrenci velileriyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar ve bu cevaplara ait frekans değerleri Tablo 4.6-4.9 arasında verilmiştir.

Velilere 2. soruda “İlkokul üçüncü sınıfa giden çocuğunuzun fen bilimleri dersi süresince velisi olarak yaşadığınız sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Velilerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Velilerin karşılaştıkları sorunlar ve frekansları

Tema	Kod	Katılımcılar	f
Velilerin karşılaştıkları sorunlar	Kavrama zorluğu	V1, V9	2
	Öğrenme zorluğu	V1, V3, V9, V14	4
	Ödevleri bulamamak	V2	1
	Çocukların küçük olması	V1	1
	Konuların öğretiminde deney yapılmaması	V2, V3, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V14	10
	Sorun yok	V4, V12, V15	3
	Laboratuvar malzeme eksikliği	V4, V5	2
	Ödevlerin uygulamalı olmaması	V6,	1
	Laboratuvar olmaması	V7, V8, V10, V11, V14	5
	Branş öğretmeninin girmemesi	V9	1
	Görsel materyaller kullanılmaması	V9	1
	Ders saatinin az oluşu	V13	1

Tablo 4.6’ya bakıldığında, velilerin üçüncü sınıf fen bilimleri dersinden çocukları adına karşılaştıkları sorunlarla ilgili 12 kod bulunmaktadır. Velilerin üzerinde durduğu en önemli sorunun “konuların öğretiminde deney yapılmaması” (V2, V3, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V14), ikinci olarak ta “laboratuvarın olmaması” (V7, V8, V10, V11, V14) dır. Bunun yanında, “laboratuvar malzeme eksikliği” diyen iki veli (V4, V5), “sorun yok” diyen üç veli (V4, V12, V15), “kavrama zorluğu” diyen iki veli (V1, V9), “öğrenme zorluğu” diyen dört veli (V1, V3, V9, V14) görüşlerini bildirmişlerdir. Ayrıca, “ödevleri bulamamak” (V2), “çocukların küçük olması” (V1), “ödevlerin uygulamalı olmaması” (V6), “branş öğretmeninin girmemesi” (V9), “görsel materyaller kullanılmaması” (V9) ve “ders saatinin az oluşu” (V13) ifadelerini ise birer veli belirtmiştir.

Velilere 3. soru olarak “ilkokul üçüncü sınıflarda hayat bilgisi dersinden ayrı olarak fen bilimleri dersi konulmasının avantajları nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Bu soruyla ilgili verdikleri cevaplar Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7. *Velilerin fen bilimleri dersinin hayat bilgisi dersinden ayrı okutulmasının avantajları ile ilgili görüşleri ve frekansları*

Tema	Kod	Katılımcılar	f
Fen bilimleri dersinin ayrı bir ders olmasının avantajları	Öğrenme isteklerinin artması	V1, V2, V3, V4, V6, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V14	12
	Daha eğlenceli olması	V1, V2, V3, V4, V6, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V14, V15	13
	Ezbercilikten uzak olması	V5	1
	Günlük hayatla ilişkilendirilmesi	V5	1
	Daha çok araştırmaya yönlendirmesi	V8, V11	2
	Deney yapılması	V9, V11, V12, V14	4
	4. sınıf fen bilimleri dersine hazırlık olması	V4, V15	2

Tablo 4.7'ye bakıldığında, velilerin üçüncü sınıf fen bilimleri dersinin ayrı bir ders olmasının avantajları ile ilgili 7 kod bulunmaktadır. Tablo 4.7'ye göre, velilerin büyük çoğunluğu (13 veli) "*fen bilimleri derslerini daha eğlenceli*" bulduklarını, 12 veli ise çocuklarının "*öğrenme isteklerinin arttığını*" belirtmişlerdir. Ayrıca velilerden 4'ü (V9, V11, V12, V14) fen bilimleri dersinde "*deney yapılmasının*", 2'si (V8, V11) fen bilimleri dersinin "*daha çok araştırmaya yönlendirmesi*" ve (V4, V15) "*4. sınıf fen bilimleri dersine hazırlık olması*" nın avantaj olduğunu vurgulamışlardır. Araştırmaya katılan velilerden bir kişi (V5) ise, fen bilimlerinin "*ezbercilikten uzak olması*" ve "*günlük hayatla ilişkilendirilmesi*" ni avantaj olarak belirtmişlerdir.

Velilere 4. soru olarak "*İlkokul üçüncü sınıflarda hayat bilgisi dersinden ayrı olarak fen bilimleri dersi konulmasının dezavantajları nelerdir?*" sorusu sorulmuştur. Bu soruyla ilgili verdikleri cevaplar Tablo 4.8'de sunulmuştur.

Tablo 4.8. *Velilerin fen bilimleri dersinin hayat bilgisi dersinden ayrı okutulmasının dezavantajları ile ilgili görüşleri ve frekansları*

Tema	Kod	Katılımcılar	f
Fen bilimleri dersinin ayrı bir ders olmasının dezavantajları	Konularda zorlanma	V1, V2	2
	Akademik yükün artması	V13	1
	Ödevlerin artması	V2, V6	2
	Laboratuvar olmaması	V7, V8, V10, V11, V14	5
	Laboratuvar malzemelerinin eksikliği	V5, V7	2

Tablo 4.8'e bakıldığında, velilerin üçüncü sınıf fen bilimleri dersinin ayrı bir ders olmasının dezavantajları ile ilgili 5 kod bulunmaktadır. Tablo 4.8'e göre, araştırmaya katılan velilerin 5'i (V7, V8, V10, V11, V14) "laboratuvarların olmamasını" dezavantaj olarak belirtmişlerdir. İki veli (V1, V2), çocuklarının "fen konularında zorlanacağını", iki veli (V2, V6) "ödevlerin artacağını" ve diğer bir iki veli (V5, V7) "laboratuvar malzemelerinin eksikliğini" ve 1 veli ise (V13), "öğretmenin akademik yükünün artacağı" nı dezavantaj olarak vurgulamışlardır.

Velilere son soru olarak "İlkokul üçüncü sınıflarda fen bilimleri dersi konulması hakkında önerileriniz nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Bu soruyla ilgili verdikleri cevaplar Tablo 4.9'da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Velilerin üçüncü sınıflarda fen bilimleri dersi konulması hakkındaki önerileri ve frekansları

<i>Tema</i>	<i>Kod</i>	<i>Katılımcılar</i>	<i>f</i>
Fen bilimleri dersinin üçüncü sınıflarda uygulanmasına yönelik öneriler	Projeler verilmeli	V4	1
	Konuların günlük yaşantılarla ilişkilendirilmesi	V5, V8	2
	Branş öğretmeninin girmesi	V9, V13	2
	Sınıf öğretmeninin yükün azalması	V13	1
	Ezbere dayalı olmayan	V5	1
	Ödevler uygulamalı verilmeli	V6	1
	Deneyler arttırılmalı	V6	1

Tablo 4.9'a bakıldığında, velilerin üçüncü sınıf fen bilimleri dersinin uygulanmasına yönelik önerileriyle ilgili 7 kod bulunmaktadır. Tablo 4.9'a göre, araştırmaya katılan velilerden 2'si (V5, V8) "konuların günlük yaşantılarla ilişkilendirilmesi", diğer bir iki veli (V9, V13) fen bilimleri dersine "branş öğretmeninin girmesi" gerektiği yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Ayrıca, birer velinin (V4, V13, V5, V6) üçüncü sınıflarda uygulanmaya konulan fen bilimleri dersi hakkında, "projeler verilmeli", "ezbere dayalı olmamalı" ve "deneyler arttırılmalı" gibi önerilerde buldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin görüşme formuna yazdıkları ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Soru: İlkokul üçüncü sınıfa giden çocuğunuzun fen bilimleri dersi süresince velisi olarak yaşadığınız sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir?

V1: "Tabii ki çocukların küçük olmasından dolayı bazı konuları anlamaları zor. Özellikle araştırma konularını kavramada zorluk çekiyorlar"

V2: "Verilen ödevleri bulamıyorum. Ayrıca verilen ödevlerle ilgili deneyler yapılmıyor".

V5: “Okulumuzda mikroskop, civa, deney tüpleri gibi malzemeler eksik. Eksik olan malzemelerin tamamlanması, çocukların bunları tek tek görmesi, dokunması ve hatta birebir deney yapmaları gerekli. Okulumuzun laboratuvarında malzemeler çok eksik”.

Soru: İlkokul üçüncü sınıflarda hayat bilgisi dersinden ayrı olarak fen bilimleri dersi konulmasının avantajları nelerdir?

V4: “Çocuğumun 4. sınıfta fen bilimleri dersine zemin hazırlayacağı için olumlu buluyorum”.

V8: “Fen bilimleri çocuklarımızı daha çok araştırmaya yönlendiriyor. Bu yüzden fen bilimleri dersinin öğretilmesinde herhangi bir sakınca görmüyorum”.

V9: “Ayrı olmasının olumlu olduğunu düşünüyorum. Ancak gerekli ortam ve şartlar sağlandığında daha faydalı olacağına inanıyorum”.

Soru: İlkokul üçüncü sınıflarda hayat bilgisi dersinden ayrı olarak fen bilimleri dersi konulmasının dezavantajları nelerdir?

V7: “laboratuvarımız olmadığından dolayı deney yapılmadan, teorik olarak bir şeyler öğretilmeye çalışılıyor”.

V14: “Fen bilimleri dersinin eğitimi verilirken eğer deney yapılmazsa etkili olacağını düşünmüyorum”.

Soru: İlkokul üçüncü sınıflarda fen bilimleri dersi konulması hakkında önerileriniz nelerdir?

V9: “Konuların ayrı bir branş öğretmeni tarafından laboratuvar ortamında basit deneyler yapılarak, konuya uygun görsel materyaller kullanılarak anlatılmasının, çocukların anlamasında ve algılamasında daha etkili olacağını düşünüyorum. Bu ortamların oluşturulmaması çocuklarımızın konuyu yeteri kadar anlamasında sorun teşkil etmektedir”.

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, nicel ve nitel verilerden elde edilen sonuçlar literatürdeki diğer benzer çalışmalardan elde edilen sonuçlarla karşılaştırılarak verilmiştir. Ayrıca, gelecekte benzer çalışma yapacak olan araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Öğretmenin fen öğretimindeki en önemli rolü, öğrencilerin yeni öğrendikleri ile önceki bilgi ve deneyimleri arasında iyi bir bağlantı kurmasını, bilimsel işlem etkinlikleri ile sağlamaktır. Bunun en iyi yolu, fen öğretiminde öğrencilerin aktif olmasını sağlayacak ortamı hazırlamaktır. Bu durumda öğrenci kendi gözlem, araştırma ve buluşları ile analizler ve sentezler yaparak öğrendiğini unutmayacak şekilde hafızaya yerleştirme imkanı bulur. Öğrenciler fen dersleriyle ilk kez ilkokul üçüncü sınıfta karşılaşır. Bundan dolayı üçüncü sınıf fen bilimleri dersi ileriki eğitim sürecinin en önemli aşamasını oluşturur (Solomon ve diğ., 1992; Çepni, Küçük ve Ayvaci, 2003). Fakat, Asoko' nun (2002) belirttiği üzere, ilkokullarda fen bilimleri derslerini vermek zordur. Öğrencinin zihinsel gelişimine etki eden en önemli faktör öğretmendir. Sınıf çok kompleks bir arenadır. Bu arenada istenen başarıyı elde etmek, geniş bir öğretmenlik bilgisi, becerisi ve aynı zamanda iyi yapılandırılmış fen öğretim programı gerekir (Soylu, 2004). Bundan dolayı, 2014 yılından itibaren ilkokul üçüncü sınıflarda uygulamaya konulan fen bilimleri dersi hakkında; öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin alınması, uygulamadaki aksaklıkların ve sorunların belirlenmesi açısından da önem arz etmektedir.

2014 üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının boyutlarına ve uygulanmasına yönelik görüş almayı amaçlayan bu çalışmada, 25 sınıf öğretmenlerine ve 586 üçüncü sınıf öğrencilerine uygulanan anketler ile 15 öğrenci velisiyle yapılan görüşmeler sonucundan elde edilen veriler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Sınıf öğretmenlerinin, programın kazanım boyutuna yönelik genel görüşleri “*Katılıyorum*” düzeyinde olmuştur. Öğretmenler, program kazanımlarının

öğrenci seviyesine uygun olduğunu, günlük hayatla ilişkilendirme yapmayı sağladığını, konu alanıyla uygun olduğunu, öğrencilere fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkisi kazandırdığını, öğrencilerin fen okuryazarlığını geliştirici nitelikte olduğunu, çevreyi koruma bilinci gibi davranışları kazandırdığını düşünmektedirler.

2. Sınıf öğretmenlerinin, programın konu alanı (içerik) boyutuna yönelik genel görüşleri “*Katılıyorum*” düzeyinde olmuştur. Öğretmenlerin, programın basitten karmaşığa doğru, kazanımlara uygun olarak düzenlendiği, diğer derslerin konuları ile ilişkili olduğu ve öğrencilere bilimsel merak uyandıracak nitelikte olduğuna dair olumlu düşüncükleri tespit edilmiştir.
3. Sınıf öğretmenlerinin, programın öğrenme-öğretme boyutuna yönelik genel görüşleri “*Kararsızım*” düzeyinde olmuştur. Öğretmenlerin, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının öğrenme-öğretme boyutunun bu nitelikler kapsamında olumlu ya da olumsuz olacak şekilde bir yorum yapamadığı tespit edilmiştir.
4. Sınıf öğretmenlerinin, programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik genel görüşleri “*Katılıyorum*” düzeyinde olmuştur. Öğretmenler, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme boyutunun bu nitelikler kapsamında uygun olduğunu düşünmektedirler.
5. İlkokul üçüncü sınıf öğrencileri, fen bilimleri dersi kazanımlarına paralel olarak hazırlanan anket formundan elde edilen verilere göre, fen bilimleri dersi hakkında olumlu düşünmektedirler. Verilen fen bilimleri dersine ait ifadeler hakkında bilgi sahibi oldukları ve bu bilgileri gerektiği yerde kullanabildikleri görülmüştür.
6. Araştırmaya dahil olan öğrenci velileri fen bilimleri dersi hakkında konular işlenirken uygulama yapabilmek için laboratuvar olmadığı ve bu yüzden deney yapılamadığı, hayat bilgisi dersinden ayrılması ile daha eğlenceli olduğu şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Konuların günlük yaşantılarla

ilişkilendirilmesi ve fen bilimleri dersine branş öğretmenlerinin girmesi gerektiği şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

Fen bilimleri dersinin üçüncü sınıflarda yeni uygulanması nedeniyle yapılan çalışmalara ek olarak özellikle öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin bir arada olduğu bu araştırma, literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Araştırmanın sonuç ve tartışma kısmı üç başlık altında değerlendirilmiştir.

5.1.1. Sınıf Öğretmenlerinin Anketlerinden Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının “kazanım” boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, programın kazanım boyutuna yönelik genel görüşleri “*Katılıyorum*” düzeyinde olmuştur. Öğretmenler, program kazanımlarının öğrenci seviyesine uygun olduğunu, günlük hayatla ilişkilendirme yapmayı sağladığını, konu alanıyla uygun olduğunu, öğrencilere fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkisi kazandırdığını, öğrencilerin fen okuryazarlığını geliştirici nitelikte olduğunu, çevreyi koruma bilinci gibi davranışları kazandırdığını düşünmektedirler. Benzer çalışmalarda da bu sonucu destekler niteliktedir. Aybek ve Aslan (2015) yaptıkları çalışmalarında, sınıf öğretmenlerinin ilkökul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşlerini araştırmışlardır. Bu çalışma ile programın kazanım boyutu, öğrenci gelişim özelliklerine, açık ve anlaşılır bir dille yazılmış ve çevre koşullarına uygun olduğuna dair sonuçlara ulaşılmıştır. Tatar (2007) yapmış olduğu doktora çalışmasında, 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programlarına ilişkin öğretmen görüşlerini almıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, programın kazanımlar, boyutu dikkate alındığında öğretmenler ortalama olarak “katılıyorum” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Ünişen ve Kaya (2015) yaptıkları çalışmada, kazanımların diğer derslerle ilişkili olduğu, öğrenci yaş ve sınıf seviyesine uygun olduğu ve programın fen okur-yazarı bireyler yetiştirmede etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Yaz (2015) yaptığı çalışmada 2013 programının kazanımlarının “Üst Bilişsel Bilgi” boyutlarında öne çıktığını tespit etmiştir.

Öğretmenlere uygulanan anketin diğer bir boyutu “konu alanı (içerik)” dir. Araştırmanın sonunda, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının konu alanı (içerik) boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin, programın konu alanı (içerik) boyutuna yönelik genel görüşleri “*Katılıyorum*” düzeyinde olmuştur. Öğretmenler, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının konu alanı (içerik) boyutunun öğrenciler için uygun olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca, üçüncü sınıf fen bilimleri dersinin içeriğinin disiplinler arası ilişki kurulabildiğini, öğrencilerin ilgilerini çektiği, öğrenciyi ezberden çok anlamaya teşvik ettiği, öğrencilerde bilimsel merak uyandırdığı ve günlük hayattan verilen örneklerle zenginleştirildiğini belirtmişlerdir. Ünişen ve Kaya (2015) yaptıkları çalışmada, programdaki konuları günlük yaşamla ilişkili olduğu ve diğer derslerle bağlantı kurabildiği sonucuna ulaşmışlardır. Güven (2016) yaptığı araştırmasında, öğretmenlerin programın konu alanı (içerik) boyutuna ortalama olarak katıldıklarını tespit etmiştir.

Öğretmenlere uygulanan anketin diğer bir boyutu, “öğrenme-öğretme süreci” dir. Araştırmanın sonunda, sınıf öğretmenlerinin programın öğrenme-öğretme boyutuna yönelik genel görüşleri ($\bar{x}=3,40$) “*Kararsızım*” düzeyinde olmuştur. Öğretmenlerin, üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının öğrenme-öğretme boyutunun bu nitelikler kapsamında olumlu ya da olumsuz olacak şekilde bir yorum yapamadığı tespit edilmiştir. Programın öğrenme-öğretme süreci boyutunda öğretmenler tarafından en yüksek puana sahip madde ($\bar{x}=4,20$) “önerilen ders saati programın uygulanması için yeterlidir” 5. maddesi olmuştur. Bu sonuç, benzer bir çalışmadan bulunan sonuç ile benzerlik göstermektedir. Güven (2016) araştırmasında, programın öğrenme-öğretme süreci boyutunda en büyük ortalama ($\bar{x}=3,79$) bu madde de görülmüştür. En düşük madde ise ($\bar{x}=3,08$) “program bilimsel yöntemin işe koşulacağı etkinlikler içermektedir” 7. maddesi olmuştur. Programın bu boyutuna genel olarak bakıldığında “*Kararsızım*” düzeyinde olmasından dolayı literatürdeki benzer çalışmalardan farklı bir sonuç elde edilmiştir. Güven (2016) ve Tatar (2007) araştırmalarında, öğretmenlerin bu boyuta “*Katılıyorum*” görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmalarında, bu boyut için ortalama değerlerin sırasıyla, $\bar{x}=3,42$ ve $\bar{x}=3,57$ olduğunu göstermişlerdir.

Öğretmenlere uygulanan anketin son boyutu, “ölçme ve değerlendirme” dir. Araştırmanın sonunda, öğretmenlerin programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik genel görüşleri ($\bar{X}=3,41$) ortalamayla “*Katılıyorum*” düzeyinde olmuştur. Bu değer “*Kararsızım*” sınırına yakın bir değer olarak ta görülebilir. Bundan dolayı da öğretmenlerin bu boyuta katılımları, kazanım ve konu alanı ile karşılaştırıldığında daha düşük olmuştur. Benzer bir çalışma olan Güven (2016)’da bu sonucu destekler niteliktedir. Bu boyut içerisinde öğretmenlerin büyük oranda katıldıkları (%72) 1. madde olan “program dersin kazanımlarıyla ilgili olarak, öğrencilerin kendi ilerlemelerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır” ifadesidir.

Alan yazında öğretmenlerle yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, programın olumlu yönlerini; öğrenci seviyesine uygun, konular açık ve anlaşılır, görsel öğeler içermesi, öğrenci merkezli olması, çevre bilinci oluşturması, konuların ilgi çekici olması bir sonraki eğitim düzeyine hazırlık olarak belirtmişlerdir. Aybek ve Aslan (2015) yaptıkları çalışmada, fen bilimleri dersinin üçüncü sınıfa alınmasının öğretmenler tarafından olumlu bulunduğu sonucunu tespit etmişlerdir. Koca’nın (2015) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin programın güçlü yanlarını, konuların öğrencilerin ilgisini çekmesi, öğrenci merkezli olması, konuların yeterli olması, bilgi düzeyinin hafif olması, görselliğin olması yönünde ifade etmişlerdir.

Alan yazına katkıda bulunan benzer çalışmalara bakıldığında, üçüncü sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşme sonuçlarına göre; programın uygulanabilmesi için okul ortamlarının uygun olmadığı, laboratuvar ve fiziki şartların yetersiz olduğu, konuların öğrenci seviyesine uygun olmadığı, öğrencilere düşünme becerisi kazandıramadığı gibi programın olumsuz yönleri olarak belirtilmiştir. Ayrıca, ünitelerin süre dağılımının dengeli olmadığını dile getirmişlerdir. Verilen sürenin azaltılması ya da konu alanın genişletilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin uygulama sürecinde en çok karşılaştıkları problemlerden biri de üçüncü sınıfta fen bilimleri dersinin yeni uygulamaya koyulması nedeniyle kaynak olmaması ve buna bağlı olarak etkinlik ve ölçme değerlendirme yöntemlerinin yetersiz kalması sonuncuna ulaşılmıştır. Etkinliklerin ve ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yetersiz olması nedeniyle öğretmenler öğrencilerden yeterli dönüt alamadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler program içeriğinde yer almamasına rağmen etkinlik ve

ölçme değerlendirme tekniklerinin yetersiz olduklarını dile getirmişlerdir. Etkinlikler ve ölçme değerlendirme teknikleri ders kitaplarında mevcuttur. Öğretmenlerin bu görüşlerine dayanarak program yerine ders kitabını düşünüp görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araç-gereç eksikliğini de programın olumsuz yönleri olarak ifade etmişlerdir. Ancak program içeriğinde araç-gereç belirtilmemiş ve araç gerece en az ihtiyaç duyulacak şekilde program hazırlanmıştır.

5.1.2. Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Anketlerinden Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Üçüncü sınıf fen bilimleri öğretim programı kazanımlarına yönelik öğrencilerden elde edilen verilere göre, kendilerine verilen her kazanım maddesine hemen hemen %90 ve üzeri olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Sadece, “*dünya yüzeyinde karaların ve suların yer aldığını ve etrafımızı saran bir hava tabakasının bulunduğunu biliyorum*” 26. kazanım maddesine en düşük %88,4 oranında olumlu cevap vermişlerdir. Bunun yanında, “*duyu organlarımı tanıyorum*” 1. kazanım maddesine en yüksek %98,8 oranında olumlu cevap vermişlerdir. Bu sonuçlardan yola çıkarak, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programı kazanımları hakkında yüksek düzeyde olumlu cevaplar vermişlerdir.

Bu araştırma sonucunu destekleyen benzer bir çalışma da Şentürk (2017) tarafından yapılmıştır. Şentürk araştırmasında, üçüncü sınıf öğrencilerinin programda yer alan kazanımlara ulaşma düzeyinin belirlenmesi için, araştırmacı tarafından 32 soruluk bir başarı testi hazırlanmış ve öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, bu kazanımlara öğrencilerin yüksek düzeyde ulaştığı görülmüştür. Bu iki araştırmadan elde edilen sonuçlar birbirini desteklemektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak, üçüncü sınıf fen bilimleri öğretim programı kazanımlarının öğrenci seviyesine uygun olduğu sonucu çıkarılabilir. Ayrıca, öğrencilere uygulanan anketin sonucuna göre; araştırmaya katılan 586 öğrencinin en az 518 ve yukarısı kendilerine verilen anketteki fen bilimleri ile ilgili ifadeler hakkında bilgi sahibi olmaları, hatırlamaları ve yorum yapmaları dikkat çekicidir. Bu sonuçtan da anlaşılıyor ki, öğrencilerin üçüncü sınıfta fen bilimleri dersi ile karşılaşmaları uygundur.

5.1.3. Üçüncü Sınıf Öğrenci Velilerinin Görüşme Formlarından Elde Edilen Sonuçlar ve Tartışma

Öğrenci velileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular incelendiğinde, genel olarak üçüncü sınıflarda fen bilimleri dersinin konulmasının çocukları için uygun olduğunu, küçük yaşlarda çocuklarının fenle tanışmasının ileride onlar için çok fayda getireceklerine inandıklarını belirtmişlerdir. Veliler, çocuklarının anlayarak, deney yaparak, fen konularını günlük yaşantılarıyla ilişkilendirerek öğrenmeleri onları ezbercilikten uzaklaştırdığını ve derslerine zevk alarak katıldıklarından bahsetmişlerdir. Velilerin büyük çoğunluğu (13 veli), üçüncü sınıfta fen bilimleri dersinin çocukları için daha eğlenceli olacağından, 12 veli ise öğrenme isteklerinin artacağından bahsetmiştir. Velilerden bir kısmı, üçüncü sınıflarda uygulamaya konulan fen bilimleri dersini direkt olarak deneylerle ilişkilendirmişlerdir.

Velilerin en çok üçüncü sınıf fen bilimleri dersinin öğretiminde deney yapılmaması sorunundan bahsettiği görülmüştür. Çocuklarının küçük olması fen konularını anlamada güçlük çektiklerinden ve bu güçlüğü deney yaparak yenebileceklerinden bahsetmişlerdir. Bunun haricinde, okullarında laboratuvarların olmadığından ve mevcut laboratuvarlarda da kullanılacak malzeme eksikliği olduğundan şikâyetçi olmuşlardır. Velilere sorulan sorulardan birine verdikleri cevaplarda, fen bilimleri dersinin ders saatlerinin artırılması gerektiği, sınıf öğretmenlerinin yüklerini azaltmak açısından bu derslere branş öğretmenlerinin girmelerinin daha iyi olacağı gibi önerilerde bulunmuşlardır. Benzer bir çalışma olan, Akça (2014) araştırmasında, ilkokul birinci sınıf öğretim programına yönelik öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmacı 14 veli ile görüşme yapmış ve programla ilgili görüşlerini tespit etmiştir. Veliler, bu çalışmada da olduğu gibi sorunlar ve çözüm önerilerinde bulunmuştur.

Ayrıca, benzer çalışmalar olan Yıldırım ve Güngör-Akgün (2015); Dağlı (2014); Çiftçioğlu, (2009), Tatar (2007), Güven (2016) ve Tüysüz ve Balıkcı (2016) araştırmalarında fen bilimleri dersi ve programı hakkında öğretmenlerle yaptıkları görüşmeler sonucu elde ettikleri bulgular, bu çalışmadaki velilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulguları desteklemektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırma bulgularının ışığında ulaşılan sonuçlara göre geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.2.1. Araştırmacılara Öneriler

- Araştırma, öğretmen, öğrenci ve velilerle yapılmıştır. Benzer uygulama okul müdürleri, müfettişler ve alan uzmanlarıyla da yapılarak onlardan görüş alınabilir.
- Üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının öğrencilerin erişti düzeylerine ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığına olan etkisi, deneysel araştırmalarla incelenebilir.
- Bu araştırma, öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya ek olarak bilgiye dayalı bir test uygulanarak, elde edilen sonuçlarla öğrenci görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığına bakılabilir.
- Sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin yanında fen bilimleri öğretmenlerinin de görüşleri alınarak karşılaştırma yapılabilir.
- Üçüncü sınıflarda okutulan fen bilimleri dersinin sınıf öğretmenleri tarafından mı yoksa fen bilimleri öğretmenleri tarafından mı daha etkili öğretilbileceğine dair daha geniş bir örnekleme araştırma yapılabilir.

5.2.2. Milli Eğitim Bakanlığına Öneriler

- Programın etkili uygulanabilmesi için her okulda fen laboratuvarı oluşturulmalıdır.
- Fen Bilimleri dersinde kullanılacak araç ve gereç eksiklikleri giderilmelidir.
- Programın uygulanma sürecinde kullanılan kaynaklar artırılmalıdır.

- Öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmalıdır.
- 4+4+4 eğitim sistemiyle ilgili olarak velilerin bilinçlendirilmelerine yönelik gerekli çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akça, B. (2014). İlkokul birinci sınıf öğretim programına yönelik öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adana.
- Akdağ, M. (2004). *Program Değerlendirme*. Elazığ: Üniversite Kitabevi.
- Akinoğlu, O. (2005). Türkiye’de uygulanan ve değişen eğitim programlarının psikolojik temelleri. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 31-46.
- Arslan, M. (2000). *İlköğretim okullarında fen bilgisi ve belli başlı sorunları*. Ankara: IV. Fen Bilimleri Kongresi 2000 Bildiriler.
- Asoko, H. (2002). Developing conceptual understanding in primary science. *Cambridge Journal of Education*, 32(2) 153-164.
- Ayas, A., Çepni, S., & Akdeniz, A. R. (1993). Developent of the turkish seacondary science curriculum. *Science Education*, 77(4), 433-440.
- Ayaz, E. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının fen ve teknoloji dersi kapsamında mesleki yeterliliklerinin ve algılarının belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, *Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Elazığ.
- Aybek, B., & Aslan, S. (2015). Sınıf öğretmenlerinin ilkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 883-894.
- Babadoğan, C. (1993). Cumhuriyetin 70. yılında ülkemizde program Geliştirme. *Eğitim Dergisi*, 6, 64-70.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 3(1), 1-15.
- Başar, T. (2016). İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının değerlendirilmesi. Doktora tezi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Başıbeyaz, İ. (2016). 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Gaziantep.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları

- Can, Ö. (2015). Yenilenen 3. ve 4. sınıf fen bilimleri öğretim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, *Uşak Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Uşak.
- Coşkun-Keskin, S., & Kaplan, E. (2012). Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeler, *Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 11(41), 95-155.
- Cottingham, S. M. (2010). An initial needs assessment of science inquiry curriculum practices at a local level. Unpublished doctoral dissertation, *University of Walden*, Washington.
- Çepni, S. (2014). *Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji eğitimi (11. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çepni, S., Ayas, A., Johnson, D., & Turgut, M. F. (1997). *Fizik öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası MEGP Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Yayınları.
- Çepni, S., Küçük, M., & Ayvaci, H. Ş. (2003). İlköğretim birinci kademedeki fen bilgisi programının uygulanması üzerine bir çalışma. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 131-145.
- Çiftçioğlu, R. (2009). İlköğretim beşinci sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulanmasına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kahramanmaraş.
- Dağlı, H. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan fen eğitiminin içeriği konusunda öğretmen görüşlerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Demirel, Ö. (2009). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Duschl, R., Schweingruber, H., & Shouse, A. (2007). Taking science to school: Learning and teaching science in grades . *National Academies Press*.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M., & Akman, Y. (2001). *Gelişim öğrenme-öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Gömleksiz, M. N., Kan, A. Ü., & Biçer, S. (2010). Sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersini yürütmeye yönelik öz yeterlikleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(2), 21-30.

- Gücüm, B., & Kaptan, F. (1992). Düünden bugüne ilköğretim fen bilgisi programları ve öğretim. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 249-258.
- Gürdal, A., Şahin, F., & Çağlar, A. (2001). *Fen eğitimi "ilkeler, stratejiler ve yöntemler"*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Güven, G. (2016). 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. Yüksek lisans tezi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü*, Hatay.
- Hançer, A. H., Şensoy, Ö., & Yıldırım, H. İ. (2003). İlköğretimde çağdaş fen bilgisi öğretiminin önemi ve nasıl olması gerektiği üzerine bir değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(13), 80-88.
- Hazır, A., & Türkmen, L. (2008). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bilimsel süreç beceri düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 81-96.
- Kaptan, F. (1999). *Fen Bilgisi Öğretimi*. M.E.B Yayınları.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2014). *Eğitimde program geliştirme (1. baskı)*. Ankara. Kısayol Yayıncılık.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi.
- Kaya, E. (2016). İlkokul 3. sınıf fen bilimleri ders kitabının yapılandırıcılık ve bilimsel süreç becerilerini geliştirmesi açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adıyaman.
- Kesik, C. (2016). İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin fen okuryazarlığını belirlemeye yönelik envanter geliştirme ve uygulama. Yüksek lisans tezi, *Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Niğde.
- Koca, H. (2015). *İlkokul fen bilimleri dersi öğretim programlarına (2005 ve 2013) yönelik stratejik planlama: Swot Analizi*. Yüksek lisans tezi, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kırşehir.
- Korkmaz, İ. (2006). *Yeni ilköğretim birinci sınıf programının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi*. Ankara: Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi.
- Kubat, U. (2015). Beşinci sınıf fen bilimleri öğretim programı kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Doktora tezi, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Muğla.

- Laçin-Şimşek, C., & Tezcan, R. (2008). Çocukların fen kavramlarıyla ilgili düşüncelerinin gelişimini etkileyen faktörler. *İlköğretim Online*, 7(3), 569-577.
- Leech, N. L., & Onwuegbuzie, A. J. (2009). A Typology of mixed methods research designs. *Quality and Quantity: International Journal of Methodology*, 43, 265-275.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2 nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miles, M., Huberman, M., & Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook. European Journal of Science Education*. Los Angeles: Sage Puplication, Thousand Oaks.
- MEB. (2013). *İlköğretim kurumları (ilkokullar ve ortaokullar) fen bilimleri dersi (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara.
- MEB. (2017). *Fen bilimleri dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 3, 5, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*, Ankara.
- MEB. (2018). *Fen bilimleri dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*, Ankara.
- Odabaşı, V. (2012). İlköğretim okulu 4 ve 5. sınıflarda fen ve teknoloji dersinin yürütülmesine ilişkin sınıf öğretmenleri ve fen ve teknoloji öğretmenlerinin görüşleri. Yüksek lisans tezi, *Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Ornstein, A., & Hunkins, F. (1993). *Curriculum: foundations, principles, and issues*. New Jersey: Prentice Hall.
- Özçelik, D. A. (2010). *Eğitim programları ve öğretim (2. baskı)*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods (3rd Ed.)*. London: Sage Publications, Inc.
- Saban, Y., Aydoğdu, B., & Elmas, R. (2014). 2005 ve 2013 fen bilgisi öğretim programlarının 4. ve 5. sınıf düzeylerinin bilimsel süreç becerileri açısından karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 62-85.
- Sıcak, A. (2013). İlköğretim 5. sınıf fen ve teknoloji öğretim programının değerlendirilmesi. Doktora tezi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Bolu.

- Solomon, J., Duveen, J., Scot, L., & McCarthy, S. (1992). Teaching about the nature of science through history: Action research in the classroom. *Journal of Research in Science Teaching*, 29, 409-421.
- Soylu, H. (2004). *Fen öğretiminde yeni yaklaşımlar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Şentürk, Ö. (2017). İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Tatar, Ö. (2007). 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Tatar, N., & Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 883-896.
- Temli, Y. (2012). Classroom teachers and science and technology teachers views on science and technology. Doktora tezi, *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Tüysüz, C., & Balıkçı, Ç. (2016). Sınıf öğretmenlerinin 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(36), 169-180.
- URL-1. <http://oguzcetin.gen.tr/nitel-bir-arastirma-teknigi-gorusme.html>. 19.06.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Ünal, A. (2018). Araştırma-sorgulamaya dayalı ve sosyal ağ destekli kimya laboratuvarı etkinliklerinin fen bilimleri öğretmen adaylarının algı, tutum ve başarıları üzerine etkisi. Doktora tezi, *Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Kastamonu.
- Ünişen, A., & Kaya, E. (2015). Fen bilimleri dersinin ilkökul üçüncü sınıf programına alınmasıyla ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 546-571.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler"*. Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Victor, E., & Kellough, R. (2000). *Science For The Elementary And Middle School*. A.B.D: Columbus Ohio: Ninth Edition.
- Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkkın, B., Yıldız, N., & Girmen, P. (2005). Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin hazırbulunuşluk düzeylerinin ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*. Kayseri.

- Yaşar, Ş., Ayas, A. P., Kaptan, F., & Gücüm, B. (1998). *Fen Bilgisi Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Yavuz, M., & Balkan-Kıyıcı, F. (2012). İnfomal öğrenme ortamlarının ilköğretim öğrencilerinin fene karşı kaygı düzeylerinin değişmesine ve akademik başarılarına etkisi: hayvanat bahçesi örneği. X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Özet Kitabı. *Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Niğde.
- Yaz, Ö. V. (2015). Fen bilgisi öğretim programlarının karşılaştırmalı incelenmesi. Yüksek lisans tezi. *Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Kastamonu
- Yıldırım, N., & Güngör-Akgün, Ö. (2015). İlkokul 3. sınıf öğretmenlerinin yenilenen fen bilimleri dersine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(2), 199-218.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Sözkesen Matbaacılık.
- YÖK/Dünya Bankası, (1997). Milli eğitimi geliştirme projesi hizmet öncesi öğretmen eğitimi, Ankara.

EKLER

- EK-1** Uygulama İzinleri
EK-2 Üçüncü Sınıf Öğretmenleri İçin Hazırlanan Anket Formu
EK-3 Üçüncü Sınıf Öğrencileri İçin Hazırlanan Anket Formu
EK-4 Üçüncü Sınıf Öğrenci Velileri için hazırlanan Görüşme formu

EK-1. Uygulama İzinleri

**T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 59090411-44-E.1694493 09.02.2017
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA
Sayın: Merve BEDİR

İlgi: a) 31.01.2017 tarihli dilekçeniz.
b) Valilik Makamının 08.02.2017 tarih ve 1628401 sayılı oluru.

"İlkokul Üçüncü Sınıflarda Uygulanan Fen Bilimleri Dersine Yönelik Öğretmen Veli ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi" konulu teziniz hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve söz konusu talebiniz; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini rica ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

OLUR
08/02/2017
Abdülhamit USTA
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7e9c-9519-3577-bd23-2ea9 kodu ile teyit edilebilir.

EK-1'in devamı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.1628401

08/02/2017

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) 31.01.2017 tarihli dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 08.02.2017 tarihli tutanağı.

Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Merve BEDİR'in "İlkokul Üçüncü Sınıflarda Uygulanan Fen Bilimleri Dersine Yönelik Öğretmen Veli ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi" konulu tezi kapsamında, ilimiz Bayrampaşa, Gaziosmanpaşa ve Sultangazi ilçelerinde bulunan ilkokullarda görev yapan öğretmenlere, öğrenim gören öğrencilere ve öğrencilerin velilerine; öğretmen anketi, öğrenci anketi ve veli görüşme formunu uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
08/02/2017

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f914-81af-3c87-99b5-13cc kodu ile teyit edilebilir.

EK-2. Sınıf Öğretmenleri İçin Hazırlanan Anket Formu

Değerli Meslektaşım;

Bu Araştırma, İlkokullarda üçüncü sınıf düzeyinde 2014-2015 yılından itibaren uygulamaya konulan Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının değerlendirilmesi konusunda görüşlerinizi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Bu amaçla hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerinizle ilgili sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise programın;

Kazanımları

Konu Alanı (İçerik)

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ölçme ve Değerlendirme

boyutlarında ele alınarak ayrı ayrı değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Anketi tüm içtenliğinizle cevaplamanız ve cevapsız madde bırakmamanız araştırmanın sonucu için büyük önem taşımaktadır. Sorulara vereceğiniz içten cevaplar ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Merve BEDİR

Kastamonu Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Eğitim Durumunuz

- Öğretmen Okulu
 Eğitim Enstitüsü
 4 Yıllık Eğitim Fakültesi
 4 Yıllık Fakülte
 Yüksek Lisans
 Diğer...(Lütfen Yazınız)

Meslekteki Kıdeminiz

- 0-5 yıl
 6-10 yıl
 11-15 yıl
 16-20 yıl
 21 yıl ve daha üstü

Üçüncü Sınıf Fen Bilimleri Programı ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?

- Hayır Evet ise hangi konularda?.....

EK-2'nin devamı

BÖLÜM II

I. Kazanımlar Aşağıda Fen Bilimleri Programı'nın "Kazanımlarına" ilişkin ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelere katılma derecenizi belirtiniz. Genel olarak kazanımlar:	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Öğrencinin bulunduğu sınıf seviyesine uygundur.					
2. Açık ve anlaşılır niteliktedir.					
3. Günlük hayatta öğrencinin işine yarayacak niteliktedir.					
4. Öğrencide düşünme yeteneğini geliştirecek niteliktedir.					
5. Aşamalılık özelliği gösterir.					
6. Konu alanının özelliklerine uygundur.					
7. Kazanımlar bu düzeyde kazandırılması gereken tüm istendik davranışları karşılamaktadır.					
8. Gözlem, karşılaştırma-sınıflama, çıkarım yapma, deney tasarlama, ölçme, bilgi ve veri toplama, yorumlama, sunma... vb bilimsel süreç becerilerini geliştirecek niteliktedir.					
9. Fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkisini kurduracak niteliktedir.					
10. Fen bilimlerine karşı olumlu tutum ve değerlerini (dikkatini vermesi ve sabit tutması, karşılık vermesi ve bundan tatmin olması, tutarlı bir değer sistemi oluşturulması ve bunun sonucunda hayat stilini değiştirmesi (öz disiplinli olması, kendisi ve çevresi için güvenlik önlemleri alması gibi..)) geliştirmeye hizmet etmektedir.					
11. Fen okuryazarlığını (bireylerin araştırma sorgulama, eleştirel düşünme ve karar verme becerileri geliştirmeleri, yaşam boyu öğrenen bireyler olmaları, fenle ilgili beceri, tutum, değer, anlayış ve bilgilerin birleşimidir) geliştirici niteliktedir.					
12. Öğrencilere çevre bilincini kazandıracak niteliktedir.					
13. Öğrencilere sağlıklı yaşamının gerektirdiği davranışları kazandıracak niteliktedir.					
14. Öğrencileri bilim adamlarına ve bilimsel çalışmalara saygı duymaya yönlendirmektedir.					
15. Öğrencilere yerel, ulusal ve küresel çevre sorunlarını bilim ve tartışma bilincini kazandıracak niteliktedir.					
16. Öğrencilere, yenilenebilir ve yenilenemez enerji kaynaklarını ve bunların önemini kavratacak niteliktedir.					
17. Öğrencilere, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi gerekliliğini kavratacak niteliktedir.					

EK-2'nin devamı

II. Konu Alanı (İçerik) Aşağıda Fen Bilimleri Programı'nın "Konu Alanı-İçerik" boyutuna ilişkin ifadeler yer verilmiştir. Bu ifadelere katılma derecenizi belirtiniz. Konular:	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.					
2. Kazanımlara uygun olarak düzenlenmiştir.					
3. Öğrencilerin ilgilerini çekebilecek niteliktedir.					
4. Diğer derslerin konuları ile ilişkilidir.					
5. Sınıf seviyelerine uygun olarak dağıtılmıştır.					
6. Günlük hayattan verilen örneklerle zenginleştirilmiştir.					
7. Öğrenciyi ezberden çok anlamaya teşvik etmektedir.					
8. Öğrencilerde bilimsel merak uyandırmaktadır.					
III. Öğrenme-Öğretme Süreci Aşağıda Fen Bilimler Programı'nın "Eğitim Durumları-Öğrenme-Öğretme Süreçleri" boyutuna ilişkin ifadeler yer verilmiştir. Bu ifadelere katılma derecenizi belirtiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Yapılandırmacılıkla ilişkili olan strateji, yöntem ve tekniklerin kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir.					
2. Kullanılan teknikler yaratıcı bireyler yetiştirilmesine imkan verecek niteliktedir.					
3. Programda işleyiş ile ilgili önerilen yöntem ve teknikler öğretmene yeterince rehberlik etmektedir.					
4. Önerilen yöntem ve teknikler öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözmeye yarayacak, problemlere çözüm yolu geliştirecek niteliktedir.					
5. Önerilen ders saati programın uygulanması için yeterlidir.					
6. Öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini (yaratıcı düşünme, analiz etme, değerlendirme v.b.) geliştirmelerine yeterince hizmet etmektedir.					
7. Program bilimsel yöntemin işe koşulacağı etkinlikler içermektedir.					
8. Program işbirliğine dayalı öğrenmeyi işe koşturmaktadır.					
9. Program uygulanırken öğrenmenin sağlanmasında kavram haritalarından yararlanılmaktadır.					
10. Program projeye dayalı öğretimi teşvik etmektedir.					

EK-2'nin devamı

IV. Ölçme ve Değerlendirme					
Aşağıda Fen Bilimleri Programı'nın "Ölçme ve Değerlendirme" boyutuna ilişkin ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelere katılma derecenizi belirtiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Program dersin kazanımlarıyla ilgili olarak, öğrencilerin kendi ilerlemelerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır.					
2. Ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri, öğrencilere bireysel farklılıkları dikkate almayı sağlayacak nitelikte rehberlik etmektedir.					
3. Ölçme değerlendirme yöntemleri ile ilgili açıklamalar öğretmenler için yeterlidir.					
4. Program uygun ölçme araçları seçiminde öğretmene yol göstermektedir.					
5. Programda değişik nitelikteki kazanımları ölçmeye yönelik çeşitli değerlendirme yöntemlerine yer verilmiştir.					
6. Program ürünün değerlendirilmesine önem vermektedir.					
7. Program sürecin değerlendirilmesine önem vermektedir.					
8. Program hem sürecin hem de ürünün değerlendirilmesine önem vermektedir.					
9. Program uygun ölçme araçları geliştirme konusunda öğretmene yol göstermektedir.					
10. Programda önerilen çeşitli ölçme ve değerlendirme teknikleri uygulanabilir niteliktedir.					
11. Önerilen ölçme değerlendirme teknikleri (performans ölçme uygulamaları, projeler, vb.) kazanımları ölçmede etkilidir.					
12. Öğrencilerin öğrenme ve çalışmalarına ait ürün dosyaları öğrencinin gelişimini etkili bir şekilde göstermektedir.					

EK-3. Üçüncü Sınıf Öğrencileri İçin Hazırlanan Anket Formu

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma ilkokullarda 2014-2015 yılından itibaren uygulanmaya konulan Fen Bilimleri Dersi konusunda düşüncelerinizi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Çalışma 26 cümleden oluşmaktadır. Sizden samimi bir şekilde cümleleri okuyarak bildiklerinize gülen surat, bilmediklerinize ise üzgün surat koymanızı rica ediyorum. Cevapsız soru bırakmamanız ve içtenlikle cevaplamanız çalışmanın güvenilirliği açısından önemlidir.

Çalışmaya katıldığınız için teşekkür ediyorum.

Merve BEDİR
Kastamonu Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

- 1) Sınıfınız :
- 2) Cinsiyetiniz :
- 3) Yaşınız :

EK-3'ün devamı

1	Duyu organlarımı tanıyorum.		
2	Duyu organlarımın temel görevlerini biliyorum.		
3	Duyu organlarımın sağlığını korumak için yapılması gerekenleri biliyorum.		
4	Hareket eden varlıkların; hızlanma, yavaşlama, dönme, sallanma ve yön değiştirme gibi özellikleri vardır.		
5	İtme ve çekme birer kuvvettir.		
6	Hareketli cisimler tehlikelere sebep olabilir(koşan bir öğrencinin durmakta olan bir öğrenciye çarpması gibi).		
7	Maddenin sertlik-yumuşaklık, esneklik, kırılgenlik, renk, koku, tat, pürüzlü ve pürüzsüz olma gibi temel özelliklerini biliyorum.		
8	Bazı maddelere dokunmak, tatmak ve koklamak vücuduma zarar verebilir.		
9	Maddenin hallerini biliyorum.		
10	Görme olayının gerçekleşebilmesi için ışık gereklidir.		
11	Işık kaynaklarının doğal ve yapay ışık kaynakları olarak sınıflandırıldığını biliyorum.		
12	Ses şiddetinin işitme için önemli olduğunu ve her sesi insan kulağının işitemeyeceğini biliyorum		
13	Şiddetli seslerin işitme kaybına sebep olabileceğini biliyorum.		
14	Her sesin bir kaynağı olduğunu ve sesin her yönde yayıldığını biliyorum.		
15	Ses kaynaklarının doğal ve yapay ses kaynakları olarak sınıflandırıldığını biliyorum.		
16	Varlıkların canlı ve cansız olarak sınıflandırıldığını biliyorum.		
17	Çevremi tanıyorum ve temizliğinde aktif görev alıyorum.		
18	Doğal ve yapay çevre arasındaki farkları biliyorum.		
19	Doğal çevrenin canlılar için önemini biliyorum ve çevremi korumak için tedbirler alıyorum.		
20	Elektrik ve su gibi kaynakların tasarruflu kullanılmasının önemini biliyorum ve bu kaynakları tasarruflu kullanıyorum.		
21	Sağlıklı yaşam için spor yapılması gerektiğini, dengeli beslenmenin önemini biliyorum.		
22	Elektrikli araç-gereçlere örnekler vererek günlük yaşamdaki önemini açıklayabilirim.		
23	Pil atıklarının çevreye zararlarını biliyorum.		
24	Elektrik çarpmasına yol açabilecek durumları biliyorum.		
25	Dünya'nın şeklinin küreye benzediğini biliyorum.		
26	Dünya yüzeyinde karaların ve suların yer aldığını ve etrafımızı saran bir hava tabakasının bulunduğunu biliyorum.		

EK-4. Üçüncü Sınıf Öğrenci Velileri için hazırlanan Görüşme formu

Soru 1. Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz : Kadın () Erkek ()
Yaşınız: :
Eğitim Durumunuz: : İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
Çocuk Sayısı :

Soru 2. İlkokul üçüncü sınıfa giden çocuğunuzun fen bilimleri dersi süresince velisi olarak yaşadığınız sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir?

Soru 3. İlkokul üçüncü sınıflarda hayat bilgisi dersinden ayrı olarak fen bilimleri dersi konulmasının avantajları nelerdir?

Soru 4. İlkokul üçüncü sınıflarda hayat bilgisi dersinden ayrı olarak fen bilimleri dersi konulmasının dezavantajları nelerdir?

Soru 5. İlkokul üçüncü sınıflarda fen bilimleri dersi konulması hakkında önerileriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı SOYADI : Merve BEDİR
Medeni Hali : Bekâr
Doğum Yeri ve Yılı : İstanbul / 28.04.1990
Yabancı Dil : İngilizce

EĞİTİM

İlköğretim : Bayrampaşa Prof. Muharrem Ergin İ.Ö.O. (1996-2004)
Lise : Sağmalcılar Lisesi (2004-2007)
Üniversite : Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği (2008-2012)

BİLGİSAYAR BİLGİSİ

MS Windows : İyi Düzeyde
MS Office : İyi Düzeyde